

Dagordning för förbundsårsamlingen – förslag

Tid: Torsdagen den 18 oktober 2023 kl 8:30 – 15:00

Plats: Gymnastik- och idrottshögskolan, GIH. Adress: Lidingövägen 1, T-banestation Stadion.

Lokal: Aulan.

	Ärende / Föredragande	Åtgärd	Bilagor
1.	Mötets öppnande	Ordförande hälsar välkommen	--
2.	Programmet för förbundsårsamlingen samt anmälan av övriga frågor	Information	--
3.	Formalia a. Upprop (nya ordinarie ledamöter hälsas välkomna) b. Beloppsgränser och röstetal (information) c. Adjungeringar d. Justeringsperson e. Godkännande av dagordningen f. Protokoll från förbundsårsamling 2023-03-16	Information och beslut	Förslag till justeringsperson: Björn Sandahl Protokoll från förbundsårsamling den 16 mars 2023
4.	Förbundsärenden - Medlemsavgifter 2024 - Verksamhetsplan för 2024	Beslut	Förslag till verksamhetsplan för SUHF 2024
5.	Fyllnadsval till styrelsen, per capsulam	Information	Beslutsprotokoll
6.	SUHF:s inspel till forskningspropositionen	Beslut	Förslag till inspel (sänds separat)
7.	SFS inspel till forskningsproppen <i>Jacob Färnert, ordförande SFS</i> <i>Klara Dryselius, vice ordförande SFS</i>	Information	--
8.	Rapporter från expertgrupper/arbetsgrupper - Arbetsgruppen för digitalisering <i>Catarina Coquand, ordförande</i> - Arbetsgruppen för meritbedömning <i>Jan-Ingvar Jönsson, ordförande</i> - Arbetsgruppen för öppna läresurser <i>Ylva Fältholm, ordförande</i> - Expertgruppen för fastighets- och säkerhetsfrågor <i>Peter Liljenstolpe, ordförande</i> - Expertgruppen för lärarutbildning <i>Kerstin Tham, ordförande</i>	Information	--

	PAUS ca kl. 10:00 – 10:30		
9.	Lärosätenas roll i ett demokratiskt samhälle <i>Linda Wedlin, programchef forskningsprogrammet Demokrati och Högre Utbildning, Uppsala universitet</i> <i>Mikael Börjesson, föreståndare forskningscentrumet HERO, Uppsala universitet</i> <i>Anna Tyllström – forskare, Demokrati och Högre utbildning, Uppsala universitet</i> <i>Johan Boberg – koordinator HERO och forskare Demokrati och Högre utbildning, Uppsala universitet</i> <i>Robert Egnell, Försvarshögskolan</i> <i>Johan Schnürer, Örebro universitet</i>	Information och diskussion	
	LUNCH ca kl. 12:00 – 12:50		
10.	Expertgruppen för analys – lägesrapport och ställningstagande	Information och diskussion	- Lägesrapport - Ställningstagande om akademisk frihet och autonomi, förslag
11.	Almedalen 2024	Beslut	
12.	SUHF och kommunikation	Information	- Reviderad beskrivning av arbetsfördelning inom SUHF - Pm: Kommunikationsarbete i samband med lansering av SUHF:s rapporter och rekommendationer
13.	Information från presidiet a) Presidiedagar b) Nordiska universitetssamarbetet (NUS) och Nordic University Days in Brussels (NUD) c) European University Association (EUA) d) International Association of Universities (IAU)	Information	Protokoll från styrelsemöten finns på förbundets hemsida: https://suhf.se/om-suhf/styrelsen/
14.	Inbjudan till förbundsårsamling den 20 mars 2024 på Mälardalens universitet, Eskilstuna <i>Martin Hellström, Mälardalens universitet</i>	Information	--

15.	Övriga frågor	Diskussion	--
16.	Kl 14:00 – 15:00 SUHF möter: Utbildningsminister Mats Persson <i>Moderator: Johannes Hylander</i>	Samtal	--
17.	Mötet avslutas	Ordförande avslutar mötet	--

Om inte annat anges är ordförande eller generalsekreterare föredragande.

Protokoll fört vid förbunds församlingens sammanträde på Högskolan i Halmstad den 16 mars 2023

Närvarolista, bilaga 1

1. Mötets öppnande

Ordförande Hans Adolfsson hälsade alla välkomna till förbunds församlingen.

2. Programmet för förbunds församlingen

Hans Adolfsson meddelade att programmet för dagen kommer att följa den utskickade dagordningen.

En övrig fråga anmäldes:

- Ukraina (Robert Egnell).

3. Formalia

Generalsekreterare Marita Hilliges förrättade upprop. Följande nya ordinarie ledamöter hälsades särskilt välkomna:

- Muriel Beser Hugosson, Högskolan i Skövde
- Niklas Holmefur, Enskilda Högskolan Stockholm
- Sanne Kofod Olsen och
- Malin Hell, Kungl. Konsthögskolan
- Anna Lindholm, Chalmers
- Anders Söderholm, KTH
- Peter Yngve, Linköpings universitet
- Annika Östman Wernerson, KI.

Generalsekreteraren informerade om beloppsgränserna för röstetal och antal röster per lärosäte.

Förbunds församlingen beslutade om följande adjungeringar:

- Hela mötet: Marita Hilliges, Lars Alberius, Linda Gerén och Christopher Sönnnerbrandt, SUHF:s kansli; Linn Svärd och Jacob Färnert, SFS
- Punkt 7: Wilhelm Widmark, Stockholms universitet
- Punkt 14: Tim Ekberg, Lunds universitet
- Punkt 14-15: Thomas Estermann, EUA
- Punkt 15: Pam Fredman, Göteborgs universitet

Förbunds församlingen utsåg Catarina Coquand, högskoledirektör vid Högskolan i Halmstad, att jämte ordförande justera dagens protokoll.

Förbunds församlingen godkände förslaget till dagordning.

Protokollet från förbunds församlingens sammanträde den 19 oktober 2022 är justerat och utsänt med handlingarna. Protokollet lades till handlingarna.

4. Förbundsärenden

Marita Hilliges presenterade verksamhetsberättelsen för SUHF samt den ekonomiska rapporteringen för 2022. Mats Tinnsten, som tillsammans med Louise Pålsson är förbundets verksamhetsrevisor, föredrog revisionsberättelsen. Dessutom har en granskning av förbundets bokföring genomförts av Stockholms universitets internrevision och en granskningsberättelse har lämnats till förbunds församlingen.

Förbunds församlingen beslutade att lägga verksamhetsberättelsen för SUHF för 2022 till handlingarna samt att fastställa den ekonomiska rapporteringen för 2022. Förbunds församlingen beslutade att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2022.

5. Fortsatt arbete mot hat och hot

Hans Adolfsson presenterade det nya förslaget till ställningstagande mot hat och hot som är en revidering av det förslag som presenterades och diskuterades vid förbunds församlingen i oktober 2022. Förbunds förbunds församlingen diskuterade det nya förslaget.

Förbunds förbunds församlingen antog ställningstagandet mot hat och hot, med ett tillägg gällande samverkan. Förbunds förbunds församlingen beslutade om omedelbar justering av punkten.

6. Kostnadsfri VFU – SFS har ordet

Linn Svärd, ordförande för SFS och Jacob Färnert, vice ordförande, presenterade studenternas prioriteringar för kommande mandatperiod. Frågan om att den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) ska vara kostnadsfri för alla studenter är högt prioriterad. VFU-platser inom vård- och lärarutbildningar kan vara svåra att hitta på nära håll vilket medför att vissa studenter får höga kostnader för pendling eller dubbel bosättning. För SFS är detta en viktig fråga att komma tillrätta med.

Förbunds församlingen tog del av rapporteringen samt lämnade synpunkter och inspel till fortsatt arbete.

7. Elsevierförhandlingarna i förhållande till strategierna bortom transformativa avtal

I januari 2023 genomförde Bibsamkonsortiet ett högnivåmöte med Elsevier. Astrid Söderbergh Widding och Wilhelm Widmark uppdaterade förbunds församlingen om förhandlingsläget.

Förbunds församlingen tog del av informationen och lämnade synpunkter inför de fortsatta förhandlingarna. Förbunds församlingen ställde sig bakom att Bibsamkonsortiet fortsätter förhandlingarna med samma inriktning som hittills.

8. Almedalen 2023

Marita Hilliges informerade om SUHF:s arrangemang i Almedalen 2023. Onsdag eftermiddag den 28 juni kommer SUHF att arrangera ett seminarium i tre delar. Det första passet fokuserar på lärosätenas autonomi och en ny offentlig-rättslig organisationsform för lärosätena, det andra belyser etikfrågan inom svensk forskning med särskilt fokus på etikprövningssystemet och det tredje passet rör högre utbildning och lärosätenas samverkan för utbildning av hög kvalitet. Torsdag morgon den 29 juni anordnar SUHF och SFS ett gemensamt seminarium; tema för detta seminarium är ännu inte klart. Dessutom arrangeras tillsammans med Försvarsmakten och MSB ett seminarium om lärosätenas roll i totalförsvaret. Utöver detta deltar SUHF-representanter i flera andra seminarier under Almedalen.

9. Ladok

Ladok utvecklas kontinuerligt. Just nu finns det behov av att utveckla flera nya, gemensamma funktioner. Susanne Wallmark, Ladokkonsortiets ordförande, informerade om vad som är på gång. Några exempel på utvecklingsområden gäller förenklad hantering av studieavgifter och individuella studieplaner inom forskarutbildningen. På Europeanivån så kommer Ladok att hantera Single Digital Gateway och den digitala plånboken.

Förbunds församlingen tog del av informationen.

10. Den kommande forskningspolitiska propositionen

Förbunds församlingen diskuterade – i grupp, panelsamtal och plenum – vilka frågor och ämnen som SUHF bör lyfta i ett inspel till den kommande forskningspolitiska propositionen. I panelen ingick Astrid Söderbergh Widding, Anders Fällström och Håkan Pihl. Panelen förde fram flera områden av vikt för lärosätena samt kommenterade förslagen från grupperna. Från flera håll framfördes en önskan om att enas om ett fåtal viktiga punkter för att öka möjligheten att få genomslag.

Ordförande uppmanade förbunds församlingen att anmäla intresse för att delta i en skrivargrupp för att ta fram ett förslag till inspel.

11. REK 2023:1 Rekommendation om automatiskt ömsesidigt erkännande

Christopher Sönnerbrandt presenterade förslaget till rekommendation om automatiskt ömsesidigt erkännande. Christopher Sönnerbrandt påpekade att rekommendationen i mångt och mycket är en nedteckning av det lärosätena redan gör. Genom att formulera arbetet i en rekommendation kan svenska lärosäten visa att arbetet utförs och fungerar, vilket är angeläget inte minst med anledning av den vikt EU lägger vid frågan.

Förbunds församlingen beslutade att anta rekommendationen.

12. REK 2023:2 Rekommendation för validering av reell kompetens

Christopher Sönnerbrandt presenterade förslaget till rekommendation för arbetet med att validera reell kompetens för tillträde till högskoleutbildning. Christopher Sönnerbrandt meddelade att rekommendationen är väl förberedd genom en remissrunda bland medlemslärosätena.

Förbunds församlingen beslutade att anta rekommendationen.

13. REK 2023:3 Ramverk för högskolepedagogisk utveckling transformativa avtal

Birgitta Bergvall-Kåreborn presenterade förslaget till rekommendation om ramverk för högskolepedagogisk utveckling och bakgrunden till att förslaget har utarbetats. Förslaget är väl förankrat inom sektorn genom en remissrunda bland medlemslärosätena, en serie webinarier, mm. Ramverket är tänkt att kompletteras med guidelines som kan utökas och revideras utifrån lärosätenas erfarenheter.

Förbunds församlingen diskuterade förslaget och lämnade bland annat synpunkter på dokumentets form, där man rekommenderade att inte använda begreppet ramverk. Förbunds församlingen gav styrelsen i uppdrag att besluta om rekommendationen efter omarbetning i enlighet med diskussionen.

14. Autonomy scorecard

European University Association's (EUA) Autonomy Scorecard innehåller omfattande information om det aktuella läget för lärosätenas autonomi och styrelseformer i Europa. Den

nyligen publicerade [Autonomy in Europe IV: The Scorecard 2023](#) presenterades av Thomas Estermann, Director for Governance, Funding and Public Policy Development inom EUA.

Förbunds församlingen tog del av presentationen.

15. Ledarskap i akademien

Ledarskap och ledarutveckling har identifierats som viktiga frågor både inom SUHF och inom European University Association (EUA). Vid förbunds församlingen belystes ledarskap i akademien ur tre olika perspektiv. Stephen Hwang, Högskolan i Halmstad, presenterade *Några tankar om chefer i akademisk verksamhet*. Thomas Estermann, EUA, presenterade NEWLEAD-projektet som EUA deltar i. Pam Fredman, Göteborgs universitet, berättade i presentationen Vad jag hade gjort annorlunda, hur det har varit att efter elva år som rektor åter vara prefekt.

Förbunds församlingen tog del av presentationerna.

16. Information från presidiet

Hans Adolfsson och Marita Hilliges lämnade information från presidiet om

- Presidiedagar. Två presidiedagar har genomförts sedan förbunds församlingen i oktober 2022. Under presidiedagarna har presidiet träffat nya rektorer, riksbibliotekarie Karin Grönvall, generaldirektören för Myndigheten för yrkeshögskolan Thomas Persson, generaldirektören för UHR Eino Örnfelt, generaldirektören för UKÄ Anders Söderholm, Ann Fust om SUHF-modellen, med flera.
- EUA, presidentkandidaterna. Presidiet har träffat de tre kandidater som står till förfogande inför valet av ny ordförande för EUA.
- IAU. Årsmötet äger rum i Qatar i november 2023.
- Nationella vårdkompetensrådet. SUHF har synpunkter på hur nomineringsprocessen genomfördes vilket har resulterat i representationen i rådet är inte idealisk för sektorn. SUHF arbetar för att få till stånd en mer adekvat process och hantera den situation som har uppstått.
- VFU-tid i sjuksköterskeutbildning. Ett EU-direktiv som gäller andelen praktik i sjuksköterskeutbildningar orsakar oro vid svenska lärosäten. En viktig del i det hela är hur man räknar praktiktid och vad som kan räknas som praktik. SUHF arbetar med att ta fram en rekommendation.
- Workshop om OSS (omställningsstudiesystemet). En workshop genomfördes den 23 februari då SUHF:s presidium, flera rektorer, CSN, UKÄ, Kammarkollegiet och flertalet omställningsorganisationer deltog.
- Delning av lagrådsremiss om skydd av viss personal. SUHF har svarat på delningen.
- ERA Action 13. Erik Renström informerade om ERA Action 13 som handlar om *empowering higher education institutions*. Erik Renström informerade även om en checklista för ansvarsfull internationalisering som kommer att publiceras inom kort på SUHF:s webbsida för rekommendationer. Expertgruppen för internationaliseringsfrågor kommer att uppdatera checklistan vid behov.

- Föreskriftsarbete. Lärosätena har fått i uppdrag av regeringen att utveckla arbetet med de föreskrifter som lärosätena beslutar om. SUHF kommer att samordna arbetet genom en tillfällig arbetsgrupp.
- Förordning 1993:1153 om studieregister. UKÄ har fått i uppdrag av regeringen att se över förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor. Expertgruppen för studieadministrativa bevakar frågan. SUHF kommer att skicka en skrivelse till regeringen.
- Expertgruppen för samverkan har tillsammans med Sv. Näringsliv och Teknikföretagen tagit fram goda råd för samverkan mellan näringsliv och akademi, vilka kommer att publiceras inom kort på SUHF:s webbsida för rekommendationer.

17. Ställningstaganden inom lärarutbildningsområdet

SUHF:s expertgrupp för lärarutbildning har tagit fram ett förslag till ställningstaganden inom lärarutbildningsområdet för att tydliggöra vilka frågor expertgruppen ska arbeta med samt formulera vad SUHF tycker i dessa frågor. Kerstin Tham, ordförande i Expertgruppen för lärarutbildning, presenterade förslaget till ställningstaganden. Förbunds församlingen tog del av informationen. Synpunkter kan skickas till SUHF:s kansli senast den 31 mars. Därefter lyfts ställningstagandet till styrelsen för behandling.

Kerstin Tham meddelade även att det inom kort kommer gå ut en uppmaning till alla lärosäten med lärarutbildning att komma överens om vilket lärosäte som ska åta sig rollen att koordinera ULF-arbetet inom respektive nod.

18. Rapporter från expertgrupper/arbetsgrupper

Ordförande i Samverkansgruppen SUHF – Migrationsverket, Anders Söderholm, KTH, informerade om den nystartade gruppen och dess uppdrag. Bland annat kommer man att fokusera på åtgärder för att göra det smidigt för den som ska studera i Sverige och behöver uppehållstillstånd för studier. Den 4 april anordnas ett frukostmöte i samverkansgruppen och den 18 september en heldagskonferens.

Ordförande i Expertgruppen för analys, Hans Adolfsson, Umeå universitet, informerade om aktuella frågor från expertgruppen. Hans Adolfsson lämnade en lägesrapportering om de fyra projekt som expertgruppen har i uppdrag att genomföra:

1. Ändrad offentligrättslig organisationsform
2. Ökad kontroll och ökad byråkratisering
3. Styrning av utbildningsutbudet
4. Ökat beroende av externa bidrag.

19. Inbjudan till årskonferens (17/10) och förbunds församling (18/10) på GIH den 17-18 oktober 2023

Björn Sandahl, förvaltningschef vid GIH, hälsade alla varmt välkomna till höstens årskonferens och förbunds församling den 17-18 oktober på GIH. Temat för konferensen blir *Oredlighet i forskning och god forskningssed*.

20. Förbunds församlingar 2024

Förbunds församlingen beslutade att vårens förbunds församling 2024 ska genomföras den 20 mars på Mälardalens universitet och höstens årskonferens och förbunds församling den 15 – 16 oktober på Uppsala universitet.

21. Övriga frågor

Robert Egnell informerade om ett besök i Ukraina nyligen, bland annat i Odessa och Kiev. Bakgrunden till resan var ett intresse för att få veta mer om hur landet hanterar att leva i krig. Robert Egnell konstaterade att verksamheterna inom det ukrainska samhället går vidare i snabb takt trots kriget. Utbildningarna fortsätter, i vissa fall i skyddsrum och i dubbel fart, för att kunna leverera kompetens till det framtida Ukraina.

22. Mötet avslutas

Ordföranden tackade deltagarna och avslutade mötet.

Vid protokollet

Linda Gerén

Justering

Hans Adolfsson

Catarina Coquand

Bilaga 1

Närvarande vid förbunds församlingens sammanträde den 16 mars 2023. Mötet ägde rum på Högskolan i Halmstad.

(Partiell närvaro specificeras ej. Digital närvaro noteras ej.)

Ordförande

Hans Adolfsson, Umeå universitet

Rektorer och förvaltningschefer eller motsvarande

Mats Viberg	Blekinge Tekniska Högskola	Rektor
Henrick Gyllberg	Blekinge Tekniska Högskola	Högskoledirektör
Stefan Bengtsson	Chalmers tekniska högskola	Rektor
Anna Lindholm	Chalmers tekniska högskola	Universitetsdirektör
Robert Engell	Försvarshögskolan	Rektor
Christina Zander	Försvarshögskolan	Högskoledirektör
Björn Sandahl	Gymnastik- och idrottshögskolan	Förvaltningschef
Eva Wiberg	Göteborgs universitet	Rektor
Johan Johansson	Göteborgs universitet	Tf universitetsdirektör
Lars Ågren	Handelshögskolan i Stockholm	Högskoledirektör
Martin Norsell	Högskolan Dalarna	Rektor
Mats Tinnsten	Högskolan i Borås	Rektor
Ylva Fältholm	Högskolan i Gävle	Rektor
Micael Melander	Högskolan i Gävle	Förvaltningschef
Stephen Hwang	Högskolan i Halmstad	Rektor
Catarina Coquand	Högskolan i Halmstad	Högskoledirektör
Muriel Beser Hugosson	Högskolan i Skövde	Rektor
Ann Cederberg	Högskolan i Skövde	Tf högskoledirektör
Håkan Pihl	Högskolan Kristianstad	Rektor
Åsa Vännman	Högskolan Kristianstad	Högskoledirektör
Li Lejerstedt	Högskolan Väst	Högskoledirektör
Agneta Marell	Jönköping University	Rektor
Eva Gipperth	Jönköping University	Högskoledirektör
Margareta Friman	Karlstads universitet	Vikarierande rektor
Ann-Christine Larsson Ljung	Karlstads universitet	Universitetsdirektör
Annika Östman Wernerson	Karolinska Institutet	Rektor
Marie-Louise Isacson	Karolinska Institutet	Bitr. universitetsdirektör
Elisabet Nordwall	Konstfack	Förvaltningschef
Sanne Kofod Olsen	Kungl. Konsthögskolan	Rektor
Malin Hell	Kungl. Konsthögskolan	Förvaltningschef
Helena Wessman	Kungl. Musikhögskolan	Rektor
Anders Söderholm	Kungl. Tekniska högskolan	Rektor
Kerstin Jacobsson	Kungl. Tekniska högskolan	Universitetsdirektör
Jan-Ingvar Jönsson	Linköpings universitet	Rektor
Peter Yngve	Linköpings universitet	Universitetsdirektör
Niklas Ammert	Linnéuniversitetet	Prorektor
Therése Iveby Gardell	Linnéuniversitetet	Universitetsdirektör
Birgitta Bergvall-Kåreborn	Luleå tekniska universitet	Rektor

Veronika Sundström	Luleå tekniska universitet	Universitetsdirektör
Erik Renström	Lunds universitet	Rektor
Susanne Kristensson	Lunds universitet	Universitetsdirektör
Kerstin Tham	Malmö universitet	Rektor
Susanne Wallmark	Malmö universitet	Universitetsdirektör
Roger Klinth	Marie Cederschiöld högskola	Rektor/VD
Anders Fällström	Mittuniversitetet	Rektor
Lotten Glans	Mittuniversitetet	Förvaltningschef
Karin Cardell	Mälardalens universitet	Universitetsdirektör
Susanne Georgsson	Röda Korsets Högskola	Rektor
Mårten Jansson	Sophiahemmet Högskola	Förvaltningschef
Astrid Söderbergh Widding	Stockholms universitet	Rektor
Åsa Borin	Stockholms universitet	Universitetsdirektör
Maria Knutson Wedel	Sveriges Lantbruksuniversitet	Rektor
Martin Melkersson	Sveriges Lantbruksuniversitet	Universitetsdirektör
Gustav Amberg	Södertörns högskola	Rektor
Hans Andersson	Södertörns högskola	Förvaltningschef
Hans Adolfsson	Umeå Universitet	Rektor
Hans Wiklund	Umeå Universitet	Universitetsdirektör
Anders Hagfeldt	Uppsala universitet	Rektor
Caroline Sjöberg	Uppsala universitet	Universitetsdirektör
Johan Schnürer	Örebro universitet	Rektor
Louise Pålsson	Örebro universitet	Universitetsdirektör

Adjungerade

Wilhelm Widmark	Stockholms universitet	§ 7
Tim Ekberg	Lunds universitet	§ 14
Thomas Estermann	EUA	§ 14 – 15
Pam Fredman	Göteborgs universitet	§ 15
Linn Svärd	Sveriges förenade studentkårer	Hela mötet
Jacob Färnert	Sveriges förenade studentkårer	Hela mötet
Marita Hilliges	SUHF	Hela mötet
Lars Alberius	SUHF	Hela mötet
Linda Gerén	SUHF	Hela mötet
Christopher Sönnnerbrandt	SUHF	Hela mötet

Förbundsärenden

Förbunds församlingen ska på höstmötet fastställa medlemsavgift, verksamhetsplan och beloppsgränser (vartannat år). Beloppsgränserna fastställdes 2022 varför detta ej ska göras i år.

Förslag

Förbunds församlingen beslutar

- att SUHF tar ut medlemsavgifter för 2024 om 9,2 miljoner kronor * indexuppräknings + 3 miljoner kronor,
- att inga arvoden eller resekostnader utgår från SUHF:s budget för ledamöter i arbetsgrupper, utan att dessa täcks av vederbörandes huvudman. Eventuella undantag för personer utan organisationstillhörighet beslutas av presidiet.
- att OH-kostnader inte ska faktureras i de fall SUHF ersätter lärosäte för medarbetares tid i tjänsten vid större uppdrag,
- verksamhetsplanen för 2024 enligt förslag.

Medlemsavgifter 2024

Bakgrund

Förbunds församlingen ska på höstmötet fastställa medlemsavgift för kommande verksamhetsår. Enligt SUHF:s stadgar erlägger samtliga medlemmar en medlemsavgift, som ska vara proportionell mot respektive medlems intäkter.

Avgiften har mellan åren 2009 och 2021 varit 7,3 miljoner kronor. Vid förbunds församlingen i oktober 2021 beslutades att medlemsavgiften från och med 2022 ska indexuppräknas årligen baserat på förändringar av lärosätenas totala omslutning (procentsatsen räknas ut som ett medelvärde på en rullande fyraårsperiod).

Förbunds församlingen beslutade vid sitt möte på Röda Korsets Högskola i oktober 2022 om en ökning av kansliets budget för 2023 som en anpassning av kansliets kapacitet till den egentliga arbetsvolymen, dvs fem heltider (9,2 miljoner kronor). Utöver detta beslutade förbunds församlingen även om en budget för Expertgruppen för analys för åren 2023 – 2025 om tre miljoner kronor per år.

Mot bakgrund av förbunds församlingens tidigare beslut föreslås att SUHF för år 2024 tar ut medlemsavgifter om 9,2 miljoner kronor * indexuppräknings + 3 miljoner kronor.

Verksamhetsplan för SUHF 2024

Dokument

- Verksamhetsplan för SUHF 2024, förslag

Bakgrund

Förbundets verksamhetsplan bygger på SUHF:s manifest, *Framtiden börjar nu*, och består av fyra delar: framtidens utmaningar, kompetens, dialog och profil. Dessutom ingår en

övergripande budget för förbundet. Verksamhetsplanen behandlar inte i detalj alla insatser och aktiviteter som ska genomföras under det kommande året då det även måste finnas beredskap att hantera och bevaka olika initiativ, förslag och beslut från statsmakterna och olika organisationer.

Verksamhetsplan för SUHF 2024

Inledning

SUHF erbjuder, enligt förbundets stadgar, universitet och högskolor en gemensam arena för diskussioner och åtgärder. Det har till syfte att främja samråd och samverkan mellan universitet och högskolor och att agera i frågor av gemensamt intresse. Förbundet verkar för att universitet och högskolor ges goda ekonomiska och organisatoriska förutsättningar och därigenom kan bidra till att stärka demokratin och välbefinnandet i Sverige. Det arbetar i förhållande till statsmakter och andra organisationer i Sverige, liksom i förhållande till organisationer i Norden, Europa och världen i övrigt. SUHF arbetar genom framställningar, rekommendationer och uttalanden. Det initierar och genomför utredningar och liknande verksamheter.

Verksamhetsplanen behandlar inte i detalj alla insatser och aktiviteter som ska genomföras under det kommande året. Det ska även finnas beredskap att hantera och bevaka olika initiativ, förslag och beslut från statsmakterna och olika organisationer.

Arbetsformer

Förbunds församlingen är SUHF:s högsta beslutade organ. Förbunds församlingen utser styrelse och presidium. SFS inbjuds att adjungera en person från sitt presidium i styrelsen.

Till förbundets förfogande finns ett kansli om fem personer. Kansliet leds av en generalsekreterare.

SUHF bedriver en stor del av arbetet inom olika typer av arbetsgrupper. Arbetsgrupperna består huvudsakligen av personer från medlemslärosätena. SFS inbjuds att utse representanter i relevanta arbetsgrupper. Resekostnader och arbetstid betalas av arbetsgivaren.

Arbetsgrupperna kan delas in i två olika kategorier: expertgrupper och arbetsgrupper. Under 2024 kommer följande grupper att vara verksamma:

1. *Expertgrupper* (grupper med fleråriga uppdrag) med undergrupper:
 - Expertgruppen för analys
 - Expertgruppen för arbetsgivarfrågor
 - Expertgruppen för arkiv- och informationshantering
 - Expertgruppen för ekonomifrågor
 - o Redovisningsrådet
 - Expertgruppen för etikfrågor
 - o Arbetsgruppen för disciplinärenden
 - Expertgruppen för fastighets- och säkerhetsfrågor

- Arbetsgruppen för informationssäkerhet inklusive IT-/cybersäkerhet
- Expertgruppen för högskolepedagogik
- Expertgruppen för internationaliseringsfrågor
 - Arbetsgruppen för EU-frågor
 - Beredningsgruppen för EUI-lärosäten
 - SUHF:s rådgivande grupp för globala relationer
- Expertgruppen för kvalitetsfrågor
 - Arbetsgruppen för kvalitet i administrationen
- Expertgruppen för lärarutbildning
 - Samordningsgruppen för nationell ULF-strategi (ULF – S)
- Expertgruppen för lärosätesbiblioteken
 - Arbetsgruppen för bibliometri
- Expertgruppen för samverkan
 - Arbetsgruppen för avtal mellan lärosäten och näringslivet
 - Arbetsgrupp för lärosätenas bidrag till totalförsvaret
- Expertgruppen för studieadministrativa frågor
 - Nationella bedömningsgruppen för antagning (NBA)
 - Samordningsgruppen för högskoleprovet (vilande)
 - Arbetsgruppen för EUI studieadministrativa frågor
- Expertgruppen för vårdutbildningar (förslag, ny expertgrupp från 2024)

2. *Arbetsgrupper* (ad hoc-grupper för enskilda uppdrag eller utredningar):

- Arbetsgrupp för lärosätenas arbete med föreskrifter
- Arbetsgruppen för meritbedömningar
- Förhandlingsgruppen för avtal mellan SUHF och Bonus Copyright Access
- Förhandlingsgruppen för UHR-överenskommelser
- Samverkansgruppen mellan SUHF och Migrationsverket
- Samverkansgruppen mellan SUHF och Myndigheten för yrkeshögskolan
- Samverkansgruppen mellan SUHF och Skolverket
- Samverkansgruppen mellan SUHF och Universitets- och högskolerådet
- Samordningsgruppen för öppen vetenskap
 - Forskningsdatagruppen
 - Utredningsgrupp: Bortom transformativa avtal

Dessutom driver SUHF utbildningar med därtill kopplade arbetsgrupper, Styrgruppen för SUHF:s program för ledare i akademien (HeLP-programmet och Rektorsprogrammet) samt Styrgruppen för det administrativa ledarskapsprogrammet. Ytterligare ad-hoc grupper kan behöva tillsättas.

Deltagandet av personer verksamma vid lärosätena personer i expert- och arbetsgrupper är en värdefull och absolut förutsättning för att SUHF ska fungera. Kansliet utför i allmänhet en samordnande funktion i de olika gruppernas arbete.

SUHF bemannar också arbetsgrupper inom andra organ och myndigheter, som till exempel Kungliga biblioteket eller Universitets- och högskolerådet. Beslut om deltagande och bemanning av dessa grupper fattas av presidiet, i allmänhet efter beredning i berörda expertgrupper.

SUHF nominerar dessutom representanter från universitets och högskolesektorn. Det gäller exempelvis nationella råden för specialisttjänstgöring, olika nämnder såsom expertgruppen för oredlighet i forskning och skolforskningsnämnden samt ett antal referensgrupper eller liknande som tillsätts av olika myndigheter och organ.

Förbundets ekonomi

SUHF:s centrala verksamhet (kansliet) finansieras av medlemsavgifterna. Kostnaderna består av utgifter för kansli, presidium, vissa konsulter med mera. Medlemsavgifterna har under åren 2009 till 2021 uppgått till 7,3 mnkr per år. Vid förbundsårsamlingen oktober 2021 beslutades att medlemsavgiften från och med 2022 ska indexuppräknas årligen baserat på förändringar av lärosätenas totala omslutning (procentsatsen räknas ut som ett medelvärde på en rullande fyraårsperiod).

Förbundsårsamlingen beslutade vid sitt möte på Röda Korsets Högskola i oktober 2022 om en ökning av kansliets budget för 2023 som en anpassning av kansliets kapacitet till den egentliga arbetsvolymen, dvs fem heltider (9,2 miljoner kronor). Utöver detta beslutade förbundsårsamlingen även om en budget för Expertgruppen för analys för åren 2023 – 2025 om tre miljoner kronor per år. Som följd av detta kommer förbundsårsamlingen den 18 oktober 2023 föreslås besluta att SUHF för år 2024 tar ut medlemsavgifter om 9,2 miljoner kronor * indexuppräkning + 3 miljoner kronor.

SUHF har utöver kanslifunktionen två verksamhetsgrenar – ledarprogrammen och konferensverksamheten – som i stort finansieras på annat sätt. Ledarprogrammen finansieras av deltagarnas avgifter som är beräknade så att programmen, över tid, är självfinansierade. Konferensverksamheten har utvecklats över tid med målet att bli ”i stort sett” självfinansierad. Dock finns ett antal konferenser där deltagaravgift inte är lämplig och kostnaden får bäras av medlemsavgifterna. Det gäller bland annat dialogseminariet med forskningsfinansiärer och arrangemangen i Almedalen. En flexibilitet vad gäller finansieringen av konferensverksamheten behövs.

Sammantaget bedöms förbundet ha intäkter och kostnader för 2024 på omkring 17 mnkr. Därav beräknas intäkter och kostnader för den centrala verksamheten uppgå till omkring 12,5 mnkr. Intäkter och kostnader för ledarprogrammen beräknas till 3,5 mnkr och för konferensverksamheten till 1 mnkr.

Verksamhetsplanens upplägg

Följande verksamhetsplan är uppbyggd på samma sätt som SUHF:s manifest *Framtiden börjar nu*. Manifestet består av fyra delar: framtidens utmaningar, kompetens, dialog och profil.

De insatser och aktiviteter som föreslås har placerats under den rubrik där de tydligt hör hemma, men många har inverkan på flera områden. Insatser och aktiviteter är inte uppställda i prioritetsordning.

Framtidens utmaningar

I manifestets inledning Framtidens utmaningar betonas samhällsutmaningarna och högskolans roll relativt dessa. Universitet och högskolor ska vara självständiga, stå nära det övriga samhället och vara till för alla.

SUHF har anpassat verksamheten efter pandemin och kriget i Ukraina. Vi kommer fortsatt behöva hantera konsekvenserna av den geopolitiska situationen, dess ekonomiska följdverkningar, liksom de globala utmaningarna.

Nedan anges ett antal områden där SUHF ska arbeta under 2024 för att bidra till att högskolans roll förtydligas och att goda förutsättningar finns för alla att ta del av högre utbildning.

SUHF ska arbeta för förändringar som är inriktade mot att förbättra lärosätenas möjligheter att utvecklas för att möta den komplexa kravbilden och samtidigt behålla den hittills så framgångsrika akademiska modellen.

I hög grad syftar det till att skapa förutsättningar för mångfald och variation inom systemet och att ge lärosätena rådighet över sin verksamhet. En minskad direktstyrning kompletterad med uppföljning och tydligt ansvarstagande från lärosätena ökar förutsättningarna för att ta tillvara den kreativitet och vilja som finns vid varje lärosäte.

För att stödja en utveckling i denna riktning ska SUHF under 2024 bland annat arbeta med nedanstående:

- SUHF ska inom ramen för lärosätenas autonomi föra debatt och genomföra seminarier och hearings. Här ingår fortsatt påverkansarbete utifrån förbundets ställningstaganden.
- SUHF ska arbeta med att synliggöra lärosätenas bidrag till samhällets välfärd och utveckling, liksom dess genomslag.
- SUHF ska arbeta för att forskningens och den högre utbildningens frihet och lärosätens rätt till självbestämmande ska skyddas i lag.
- SUHF ska med olika medel påverka och arbeta med de frågor som lyfts i tidigare och kommande forskningspolitiska propositioner.
- SUHF ska fortsatt arbeta med frågor kring högskolans styrning och resurstilldelning.
- SUHF ska verka för förstärkta utbildningsprislappar för att säkerställa utbildningens kvalitet.
- SUHF ska utveckla förbundets analyskapacitet enligt beslut i förbunds-församlingen.
- SUHF ska verka för att spridning av kunskap är fri och tillgänglig för alla genom öppen vetenskap. I begreppet öppen vetenskap innefattas bland annat öppen tillgång, öppna data, öppna lärresurser och medborgarforskning.
- SUHF ska verka för implementering av de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030 och klimatramverk för lärosätena.
- SUHF ska arbeta med strategiska frågor rörande internationalisering. I det internationella arbetet på europeisk nivå ska SUHF bevaka EU-program som Horisont Europa, Erasmus+, Europauniversitet (EUI) och EOSC.
- SUHF ska fortsatt delta i och aktivt påverka samarbetet inom NUS, EUA och IAU.

Kompetens

I manifestets avsnitt om Kompetens betonas akademisk frihet och ansvar med kollegial öppenhet och gemensam prövning utifrån ett ansvarsfullt ledarskap.

För att stödja en utveckling i denna riktning ska SUHF under 2024 bland annat arbeta med nedanstående:

- SUHF ska fortsätta arbetet med kvalitetsfrågor för utbildning, forskning och administration. Lärosätenas eget ansvarstagande för kvalitetsarbetet inom all verksamhet ska vara i fokus.
- SUHF ska stödja och synliggöra sektorns gemensamma ansvarstagande för kompetensförsörjningen.
- SUHF ska verka för att möta samhällets behov av kompetens inom säkerhetsområdet och totalförsvaret.
- SUHF ska följa arbetet kring regeringsuppdraget till alla myndigheter kring jämställdhetsintegrering samt verka för att jämställdhetsfrågor ska finnas med på agendan vid olika möten och seminarier.
- SUHF ska genomföra olika konferenser med olika inriktningar för personal inom högskolan, såväl digitala som fysiska.
- SUHF ska stärka och utveckla Rektorsprogrammet, HeLP-programmet och det administrativa ledarskapsprogrammet. I arbetet med ledarprogrammen ingår att söka de bästa formerna för att säkerställa lika villkor och mångfald i det högsta akademiska och administrativa ledarskapet. Centrala frågor kring ledarskap och arbetsgivarrollen som framkommer inom ledarprogrammen ska ligga till grund för särskilda aktiviteter. Koordinering ska ske med andra aktörer med ansvar för ledarskapsutveckling i staten.
- SUHF ska fortsätta arbetet med arbetsgivarfrågor och dialogen med Arbetsgivarverkets olika organ. En central fråga i arbetet är strategisk kompetensförsörjning avseende all personal inom högskolan.
- SUHF ska arbeta för att ta fram ett gemensamt ramverk för meritbedömningar. Arbetet ska genomföras i dialog med relevanta aktörer.
- SUHF ska arbeta med frågor med anknytning till genusbaserad utsatthet, liksom hat och hot-relaterade frågor. Högskolan vara en säker plats för anställda och studenter.
- SUHF ska aktivt delta i arbetet med Plattformen för internationalisering (Plint), samt Universitets- och högskolerådets särskilda uppdrag kring ansvarsfull internationalisering.
- SUHF ska aktivt arbeta med att stärka och stödja sektorns arbete med forskningsetiska frågor, hantering av konsekvenser av oredlighet och att främja god forskningssed, liksom stödja arbetet kring disciplinfrågor. Särskilt fokus ska ligga på att följa arbetet i Nämnden för prövning av oredlighet i forskning, Etikprövningsmyndigheten och Överklagandenämnden för högskolan.

- SUHF ska nationellt framföra vikten av bättre möjligheter att attrahera kompetens till högskolan. Lärosätena ska vara attraktiva för såväl nationella och internationella arbetstagare som nationella och internationella studenter.

Dialog

Manifestet slår fast att ny kunskap och nya insikter bara kan vinnas då modet att utmana finns. Det är kärnan i avsnittet Dialog. Det gäller dialog inom och mellan discipliner och med övriga samhället.

Nedan ges exempel på hur SUHF under 2024 ska arbeta med områden som stödjer olika former av dialog.

- SUHF ska vara en arena för diskussioner och ställningstagande i högskolepolitiska frågor. SUHF:s påverkansarbete handlar dels om att ta en aktiv roll gentemot omvärlden och proaktivt bearbeta politiska och andra aktörer i frågor där högskolesektorn har en enad hållning. Det inkluderar att följa upp de förslag och reformer som regering, riksdag och myndigheter samt olika europeiska organ lägger fram.
- SUHF ska uttala sig i sektorsgemensamma frågor där det råder tillräcklig samsyn.
- SUHF ska föra aktiv dialog kring uppdragen om öppen tillgång respektive öppna data med Kungliga biblioteket och Vetenskapsrådet, liksom även med övriga forskningsfinansiärer rörande kostnadsströmmar vid övergången till öppen vetenskap samt verka för fortsatt utveckling av SwePub för bibliometriska analyser av hög kvalitet.
- SUHF ska fortsätta dialogen med Myndigheten för yrkeshögskolan och arbeta för klargörande av gränsdragningar, validering och övergångsmöjligheter mellan de båda postgymnasiala utbildningsformerna.
- SUHF ska föra aktiv dialog med Skolverket bland annat gällande frågor om professionsprogram, kvalitetsdialoger och ULF-avtal.
- SUHF ska föra aktiv dialog med Migrationsverket gällande frågor om uppehållstillstånd för studenter, doktorander och forskare.
- SUHF ska föra aktiv dialog med Universitets- och högskolerådet i de frågor som berör högskolan.
- SUHF ska föra aktiv dialog med Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Ladokkonsortiet i de frågor som berör e-infrastruktur för högre utbildning.
- SUHF:s presidium, styrelse och kansli ska ha löpande kontakter med företrädare för riksdagens partier, myndigheter, studentorganisationer, andra organisationer och EU-parlamentet. Detta sker genom formella och informella möten samt genom deltagande i olika seminarier och konferenser.

- SUHF ska fortsatt verka för att forskning och utbildning kan bedrivas med full kostnadstäckning.
- SUHF ska samla företrädare för sektorn till diskussioner i angelägna frågor. Ett dialogseminarium mellan lärosäten och forskningsfinansiärer ska genomföras årligen, i januari.
- SUHF medverkar, i den form som är möjlig, under Almedalsveckan. Förbundet kan även komma att delta i andras arrangemang för att föra sektorns talan.
- SUHF:s lokaler ska upplåtas för att underlätta medlemmarnas behov av mötesplatser i Stockholm. Följande principer ska gälla: SUHF ska gynna samarbeten, främst mellan lärosäten. SUHF ska i första hand stödja lärosäten som inte har tillgång till andra lokaler i Stockholmsområdet. Styrelsen och SUHF:s arbetsgrupper har prioritet. I mån av plats har lärosätenas ledningsgrupper och samarbetsgrupper möjlighet att låna lokalerna.

Profil

Det betonas i manifestets avsnitt Profil att behovet av olika utbildnings- och forskningsmiljöer ökar. Det behövs därför ett högskolelandskap som motsvarar detta behov. Ett diversifierat landskap där lärosätena värderas, utvärderas och finansieras utifrån de egna premisserna.

För att bidra till ökade möjligheter till profilering ska SUHF under 2024 bland annat arbeta med nedanstående:

- SUHF ska verka för en ny ändrad offentlighetslig organisationsform.
- SUHF ska verka för minskat beroende av extern finansiering.
- SUHF ska verka för minskad politisk styrning av utbildningsutbudet.
- SUHF ska verka för minskad kontroll och byråkratisering av högskolesektorn.
- SUHF ska verka för kvalitetssystem som gynnar mångfald inom såväl utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå som forskning.
- Fortsätta arbetet med styrning för mångfald genom ett uthålligt styr- och resursfördelningssystem.
- SUHF ska verka för förståelsen av ett dynamiskt och diversifierat högskolelandskap i arbetsgrupper, ledarprogram och i kommunikation med externa parter.

Fyllnadsval till styrelsen, per capsulam

Dokument

- Protokoll från fyllnadsval per capsulam

Förslag

Förbundsårsamlingen lägger protokollet till handlingarna.

Bakgrund

Under hösten kommer en vakans att uppstå i SUHF:s styrelse då Helena Wessman avgår som ledamot med anledning av att hon lämnar uppdraget som rektor vid Kungl. Musikhögskolan. SUHF har därför genomfört ett fyllnadsval, i enlighet med stadgarnas lydelse att "Styrelseledamot kan kvarstå i styrelsen upp till sex månader efter det att hen avgått från sin befattning vid lärosätet. Återstår mer än sex månader av mandatperioden i styrelsen ska fyllnadsval hållas. Fyllnadsval får ske genom poströstning."

Fyllnadsvalet genomfördes per capsulam. Förbundsårsamlingen röstade för valberedningens förslag och utsåg Sanne Kofod Olsen, rektor vid Kungl. Konsthögskolan, till SUHF:s styrelse från den 1 november 2023 för resterande mandatperiod fram till den 31 december 2024.

Omröstning *per capsulam* – ny ledamot i SUHF:s styrelse

Omröstning om ny ledamot i SUHF:s styrelse har genomförts i förbunds församlingen *per capsulam*.

Beloppsintervall för röstetal avseende perioden 2023 – 2024, är beslutade av förbunds församlingen den 19 oktober 2022 på Röda Korsets Högskola.

Slutlig röstsammanställning finns redovisas i bilaga.

Beslut

Förbunds församlingen har beslutat att till ny ledamot i SUHF:s styrelse utse Sanne Kofod Olsen, rektor vid Kungl. Konsthögskolan, från den 1 november 2023 för resterande mandatperiod fram till den 31 december 2024.

Vid protokollet

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Linda Gerén'.

Linda Gerén

Justeras

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Hans Adolfsson'.

Hans Adolfsson
Ordförande

Omröstning *per capsulam* – Sanne Kofod Olsen, Kungl. Konsthögskolan, ny ledamot i SUHF:s styrelse

Röstsammanställning

Per capsulam Sanne Kofod Olsen, ny ledamot i SUHF:s styrelse	Lärosäte	Datum	Röstetal	Summa röster för förslaget
JA	Blekinge tekniska högskola	2023-08-21	2	2
JA	Chalmers tekniska högskola	2023-08-18	3	3
JA	Enskilda Högskolan Stockholm	2023-08-21	1	1
JA	Försvarshögskolan	2023-08-17	2	2
JA	Gymnastik- och idrottshögskolan	2023-08-17	1	1
JA	Göteborgs universitet	2023-08-21	4	4
JA	Handelshögskolan i Stockholm	2023-08-17	2	2
JA	Högskolan Dalarna	2023-08-17	2	2
JA	Högskolan i Borås	2023-08-17	2	2
JA	Högskolan i Gävle	2023-08-21	2	2
JA	Högskolan i Halmstad	2023-08-17	2	2
JA	Högskolan i Skövde	2023-08-21	2	2
JA	Högskolan Kristianstad	2023-08-18	2	2
JA	Högskolan Väst	2023-08-21	2	2
JA	Karlstads universitet	2023-08-22	2	2
JA	Karolinska institutet	2023-08-21	4	4
JA	Konstfack	2023-08-18	1	1
JA	Kungl. Konsthögskolan	2023-08-18	1	1
JA	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	2023-08-17	1	1
JA	Kungl. Tekniska högskolan	2023-08-17	4	4
JA	Linköpings universitet	2023-08-21	3	3
JA	Linnéuniversitetet	2023-08-17	3	3
JA	Luleå tekniska universitet	2023-08-24	3	3
JA	Lunds universitet	2023-08-18	4	4
JA	Malmö universitet	2023-08-17	3	3
JA	Marie Cederschiöld högskola	2023-08-18	1	1
JA	Mittuniversitetet	2023-08-17	2	2

JA	Mälardalens universitet	2023-08-22	2	2
JA	Röda Korsets högskola	2023-08-17	1	1
JA	Sophiahemmet högskola	2023-08-17	1	1
JA	Stiftelsen Högskolan i Jönköping	2023-08-21	2	2
JA	Stockholms konstnärliga högskola	2023-08-21	1	1
JA	Stockholms universitet	2023-08-24	4	4
JA	Sveriges lantbruksuniversitet	2023-08-25	3	3
JA	Södertörns högskola	2023-08-21	2	2
JA	Umeå universitet	2023-08-18	4	4
JA	Uppsala universitet	2023-08-21	4	4
JA	Örebro universitet	2023-09-17	3	3
	Summa		88	88

SUHF:s inspel till forskningspropositionen

Dokument

- Inspel från SUHF, förslag (skickas som separat underlag)

Förslag

Förbundsårsamlingen diskuterar förslaget till inspel och uppdrar åt presidiet att skicka in detta till regeringen, i enlighet med diskussionen.

Bakgrund

SUHF har utsett en arbetsgrupp att ta fram ett förslag till inspel från SUHF till kommande forskningspolitiska proposition. Arbetsgruppen har följande sammansättning: Hans Adolfsson (ordförande), Anders Hagfeldt, Helena Wessman, Håkan Pihl, Anders Fällström och Annika Östman Wernersson.

Frågan har behandlats under rektorsinternatet samt vid flera möten i SUHF:s styrelse.

Lärosätenas roll i ett demokratiskt samhälle

Dokument

-

Förslag

Förbunds församlingen tar del av informationen och diskuterar lärosätets roll i ett demokratiskt samhälle.

Bakgrund

Programpunkten består av två delar:

Universitets och högskolors roll i demokratiska samhällen

Med grund i forskning vid två satsningar på Uppsala Universitet diskuteras universitets och högskolors roll både som utbildningsinstitutioner och forskningsorganisationer i demokratiska samhällen, och om betydelsen av akademisk frihet och hur denna kan förstås.

Föredragande:

Linda Wedlin, programchef forskningsprogrammet Demokrati och Högre Utbildning

Mikael Börjesson, föreståndare forskningscentrumet HERO

Anna Tyllström – forskare, Demokrati och Högre utbildning

Johan Boberg – koordinator HERO och forskare Demokrati och Högre utbildning

Lärosätenas roll i kris och krig

SUHF:s expertgrupp för samverkan har i uppdrag att arbeta med kunskaps- och kompetensfrågor kring totalförsvaret. Exempel kan vara cybersäkerhet, katastrofmedicin, totalförsvarsjuridik, mm. Expertgruppen har därför tillsatt en undergrupp, Arbetsgrupp för lärosätenas bidrag till totalförsvaret, för dessa frågor.

Föredragande:

Johan Schnürer, rektor Örebro universitet, ordförande i arbetsgruppen

Robert Egnell, rektor Försvarshögskolan, vice ordförande i arbetsgruppen

Expertgruppen för analys – lägesrapport och ställningstagande

Dokument

- Lägesrapport
- Förslag till ställningstagande om akademisk frihet och autonomi

Förslag

Förbundsårsamlingen

- *tar del av information om expertgruppens pågående arbete, och*
- *diskuterar styrelsens förslag till ställningstagande.*

Bakgrund

Expertgruppen för analys arbetar enligt det uppdrag som beslutades av SUHF:s förbundsårsamling den 19 oktober 2022. Det arbete som nu genomförs består bl.a. av ett sammanhållet arbete med fyra delprojekt:

1. Ändrad offentligrättslig organisationsform
2. Ökad kontroll och ökad byråkratisering
3. Styrning av utbildningsutbudet
4. Ökat beroende av externa bidrag för forskning och forskarutbildning

De rapporter och underlag som tas fram ska kunna fungera både som stöd för de enskilda lärosätenas förändringsarbeten samt som inspel till regering och riksdag i aktuella frågor.

SUHF:s styrelse har behandlat det bifogade förslaget till ställningstagande av förbundsårsamlingen som tagits fram av expertgruppen för analys. Ställningstagandet aktualiserar och bygger vidare på SUHF:s tidigare arbete, vilket under en längre tid visat på att den akademiska friheten är helt grundläggande för lärosätena och att autonomi i förhållande till statsmakten behöver öka.

Regeringen och ansvarig minister har den senaste tiden responderat positivt på vikten av att den akademiska friheten respekteras samt behovet av ökad autonomi för lärosätena. Samtidigt har regeringen vidtagit flera åtgärder som negativt påverkat lärosätenas självständighet och den akademiska friheten. Exempelvis genom plötsligt ändrade principer för lärosätesstyrelsernas sammansättning och genom att med ytterst kort varsel dra in medel till utvecklingsforskning.

Expertgruppen för analys – en lägesrapport till förbunds- församlingen den 18 oktober 2023

Expertgruppen för analys inrättades i början av 2022 efter beslutet av förbunds-församlingen den 20 oktober 2021. I beslutet ingick att expertgruppens första mandatperiod ska vara fyra år. Expertgruppen har i uppdrag att ta fram analyser och översikter som utgår från behov identifierade inom högskolesektorn. Gruppen ska följa upp politiska reformer och andra förändringar av de villkor som påverkar lärosätena och förse förbundet med underlag för att kunna argumentera för de frågor som förbundet ska driva.

För åren 2023 – 2025 har expertgruppen fått ett preciserat uppdrag som förbunds-församlingen beslutade den 19 oktober 2022. Uppdraget består bland annat av att bedriva ett sammanhållet arbete med fyra projekt:

1. Ändrad offentligrättslig organisationsform
2. Ökad kontroll och ökad byråkratisering
3. Styrning av utbildningsutbudet
4. Ökat beroende av externa bidrag för forskning och forskarutbildning

Projekten har en övergripande karaktär där komplexa frågeställningar ska belysas. De har även en aktuell politisk dimension. Ambitionen är att dessa projekt ska leda till underlag som kan ge en fördjupad förståelse för och en mognare diskussion inom de olika områdena. Underlagen som tas fram ska kunna fungera både som stöd för de enskilda lärosätenas förändringsarbeten samt som inspel till regering och riksdag i aktuella frågor.

De olika projekten ska använda den kompetens och forskning som finns vid universiteten och högskolorna. I frågor som innehållsmässigt berör andra grupper inom SUHF ska arbetet i de olika projekten genomföras i samråd med dessa. De olika projekten ska även, när så är lämpligt, samverka med andra aktörer som gör analyser av högskolesektorns verksamhet.

Expertgruppen för analys får i beslutet tre mnkr per år 2023–2025 för att kunna genomföra projekten samt ha kapacitet att hantera ytterligare frågor som tillkommer under perioden. Projekten kan löpa under flera än ett år och innefatta olika delprojekt.

Expertgruppen arbetar nu med att genomföra det preciserade uppdrag som förbunds-församlingen beslutade i oktober 2022. Efter beredning av expertgruppen har SUHF:s presidium under 2022 och 2023 beslutat om direktiv och tillsatt utredare för de fyra projekten. Av besluten framgår bl.a. tidplan för de olika redovisningarna och att projekten löpande ska rapportera till expertgruppen. Expertgruppen ska i sin tur hålla SUHF:s styrelse löpande uppdaterad.

Nedan följer en sammanfattning av några utgångspunkter för arbetet och därefter beskrivningar av de fyra projekt som expertgruppen har satt igång och som kommer leverera synliga resultat under 2023 och 2024.

Utgångspunkter

Vi lever i en alltmer komplex värld med en mycket stor förändringstakt. Under bara de senaste åren har världen genomlevt en pandemi, ökade spänningar mellan länder och regioner, ett militärt angrepp av Ryssland mot Ukraina samt ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Den ekonomiska utvecklingen i världen och i Sverige påverkas och mattas av. Politiska omprioriteringar görs nationellt och internationellt och tillgängliga medel och reformutrymme för universitets- och högskolesektorn kommer att sättas under press de kommande åren.

Det blir allt svårare, men samtidigt också allt viktigare, att kunna se och förstå hur saker och ting hänger ihop - att kunna skönja helheter och hur enskilda händelser och beslut hänger samman. När fragmenteringen ökar och de olika trådarna tvinnas var för sig utan synliga mönster finns risken att vi fattar fel beslut eller inga beslut alls. Att granska hur trådar och mönster rör sig över tid ger ofta värdefulla insikter till hur olika former av utmaningar har uppstått och utvecklats samt ger en fingervisning hur utmaningar kan lösas. Behovet av omvärldsanalyser är större än någonsin.

Universiteten och högskolorna är del av en internationell värld där globala trender inverkar i allt större utsträckning. Inom EU fattas alltmer beslut som påverkar allt fler delar av lärosätenas verksamheter. Universitet och högskolor är internationella aktörer och delar av ett globalt nätverk av organisationer. Lärosätenas enskilt största styrka ligger just i att de ingår i ett globalt samfund men samtidigt ökar både utmaningarna med att samarbeta över många olika nationsgränser såväl som konkurrensen om medel och studenter.

Universiteten och högskolorna utgör en viktig och central sektor i vårt samhälle. Universitet och högskolor bidrar till tillväxt och välbefinnande men har också andra väsentliga funktioner som förmedlande av bildning. Lärosätena har även fått en allt viktigare roll och större ansvar i att möta komplexa samhällsutmaningar och fungera som ett bålverk mot den tilltagande polariseringen i vår värld. Lärosätena ger faktabaserade underlag till diskussioner och beslut och är delaktiga i att hålla emot populism, faktaresistens och konspirationsteorier. Lärosätenas roll i att säkra ett öppet och demokratiskt samhälle blir allt viktigare.

Projekt 1: Ändrad offentligrättslig organisationsform

Magna Charta Universitatum är en internationell deklaration om akademisk frihet och universitetens roll i samhället. Deklarationen, som skrevs 1988 för att fira 900-årsjubileet för universitetet i Bologna, har nyligen reviderats och den är idag undertecknad av fler än 900 lärosäten från hela världen. Den beskriver våra kärnvärden och grundläggande ansvar i den brytningstid där vi nu befinner oss. I Magna Charta anges att den mänskliga framtiden "är beroende av den kulturella, vetenskapliga och tekniska utvecklingen som äger rum vid universiteten". Lärosäten ska enligt deklarationen vara oberoende av alla politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar. Samtidigt, menar deklarationen, har lärosätena ett ansvar i att axla sitt samhällsansvar, motverka intolerans och vara öppna för dialog.

Den akademiska friheten garanteras i EU-rätten såväl som i den svenska högskolelagen. Inom EU kopplas den akademiska friheten samman med lärosätenas institutionella autonomi¹. Institutionell eller organisatorisk autonomi (begreppen används ofta synonymt) definieras av

¹ T.ex. Europarådets rekommendation 1762, 2006; Europeiska unionens stadgar 2010/C83/02; EU-domstolen ECLI:EU:C:2020:792

EUA² som lärosätenas möjlighet att fatta egna beslut (rättskapacitet) samt utseende av rektorer, styrelse och akademiska strukturer. I EUA:s jämförelse med andra europeiska länder har Sverige en relativt låg grad av institutionell autonomi.

I Sverige dominerar staten som huvudman för universitet och högskolor. De flesta universiteten och högskolorna är förvaltningsmyndigheter som lyder direkt under regeringen. De svenska statliga universiteten och högskolorna är i sin egenskap som förvaltningsmyndigheter en del av staten och ingår därmed som en del i rättssubjektet staten. Genom att de statliga lärosätena är förvaltningsmyndigheter kan de inte skriva egna avtal eller ingå avtal, är begränsade att ta emot donationer, kan inte välja hur anläggningstillgångar ska finansieras, inte ska eller vara med i bolag, ej heller tillskjuta medel till sina holdingbolag eller ta emot vinstdelning från dessa bolag, får inte ta ut avgifter utöver det som regleras eller disponera inkomster från verksamheter, är begränsade att investera i uppbyggandet av uppdragsutbildning eller fritt bygga upp kapital. Lärosätena kan inte heller utse sin egen rektor eller styrelse.

Statsmakterna har under lång tid skapat en större mängd särlösningar och särregleringar för lärosätena för att de ska klara av sina åtaganden. Inte minst har dessa särlösningar varit kopplade till uppdraget att samverka och strävan efter att få en bättre utväxling av forskning till samhällsnytta och innovation. Exempel på sådana specialkonstruktioner är teknikbrostiftelser, holdingbolag och innovationskontor. Dessa åtgärder har sällan löst själva grundproblemet och kan även riskera att isolera samverkansuppgiften från den övriga verksamheten vid lärosätet.

SUHF har sedan lång tid tillbaka engagerat sig i frågan om ökad autonomi för de svenska lärosätena. I rapporten Ökad självständighet (2014, J Alling) menar SUHF att det bör tillsättas en brett sammansatt utredning som utreder denna fråga. I skriften Några frågor om akademins autonomi (2018, A Casson) och Möjligheter till ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform (2019, C Karlsson & A Casson) diskuteras hur den organisatoriska autonomin kan stärkas. Förslag och argumentation för en ny organisationsform bör utgå från SUHF:s tidigare ställningstaganden.

De svenska lärosätena behöver få en styrning och en organisationsform som bättre svarar upp mot verksamhetens förutsättningar och natur. De svenska lärosätenas förutsättningar bör inte heller skilja sig allt för mycket i förhållande till lärosäten i andra länder. Det riskerar att hämma de svenska lärosätenas konkurrenskraft och försvåra utbyten och samarbeten vilket i sin tur kan skada Sveriges utveckling som framstående kunskapsnation. En ny organisationsform behöver därmed vara i samklang med hur lärosäten i andra länder är uppbyggda och styrda.

Svenska lärosätens möjligheter att agera självständigt, strategiskt och flexibelt kan öka genom att de blir egna rättssubjekt. Samtidigt kommer de svenska lärosätena att även framöver vara starkt beroende av regering och riksdag. En lämplig organisationsform för de svenska lärosätena bör därför i första hand sökas inom ramen som offentligrättslig organisationsform och inte som stiftelser eller aktiebolag. Exempel på offentligrättsliga organisationer med en särskilt anpassad myndighetsform är domstolar och Sveriges Radio.

En ny organisationsform behöver utgå från lärosätenas unika uppdrag men även ta hänsyn till de kollegiala strukturerna. Den statliga utredningen Självständiga lärosäten (SOU 2008:104), som föreslog en ändrad offentligrättslig organisationsform, mötte en hel del kritik då det fanns en rädsla från flera håll att lärosätenas centrala ledningar skulle få ökad makt på bekostnad av de kollegiala strukturernas inflytande och forskarnas frihet. Förslag på en ny organisationsform behöver därav tydliggöra hur kollegialt inflytande och forskares frihet kan stärkas.

² European University Association (EUA) bedriver ett autonomiprojekt sedan 2007 där olika dimensioner av autonomi mäts för lärosätena i de europeiska länderna.

Precisering av utredningsuppdraget

Projektet ska:

- Ta fram underlag som argumenterar för en ny och ändrad offentligrättslig organisationsform.
- Presentera realistiska förslag som innefattar såväl organisationsform som utnämningssmakt.
- Löpa under expertgruppens mandatperiod, till och med 2025-12-31, och innefatta olika delprojekt.

Delprojekt 2023 har inledningsvis lett fram till skriften *Akademisk frihet och institutionell autonomi* (Ekberg, 2023) som presenterades vid ett seminarium i Almedalen. Denna skrift menar att den akademiska friheten bygger på att lärosätena är autonoma i förhållande till statsmakten. Självständiga lärosäten gynnar även Sverige som kunskapsnation och är ett viktigt värn för demokratin. En tydliggjord institutionell autonomi förutsätter ändringar i lagen och kan därutöver förstärkas genom en ny typ av organisationsform för lärosätena.

Nu fortsätter arbetet med att ta fram en rapport senast i december 2023, som kan lyftas vid förbunds församlingen i mars 2024. I det pågående arbetet ingår även att expertgruppen tar fram förslag till fortsatt arbete för 2024 – 2025.

Det är Tim Ekberg, stabsråd vid Lunds universitet, som har fått uppdraget av SUHF att genomföra detta projekt åt expertgruppen för analys.

Projekt 2: Ökad kontroll och ökad byråkratisering

Statens direkta styrning av lärosätena minskade genom 1993 års reform. Statens roll förändrades från direkt styrning genom olika former av beslut till att granska, följa upp och utvärdera i efterhand. Priset för ökad frihet blev ökad kontroll och utvärdering. Antalet återrapporteringar och utvärderingar har stadigt ökat och blivit alltmer omfångsrika och komplexa. Alltmer kraft och resurser vid lärosätena läggs på att administrera alla de olika krav som ställs.

En del av det administrativa och byråkratiska arbetet drabbar lärare och forskare, som i mindre utsträckning hinner och orkar utveckla sin egentliga verksamhet. Detta leder även till att den stödjande verksamheten i allt större omfattning behöver jobba med denna typ av arbetsuppgifter. Samtidigt som det externa trycket ökar genom nya uppdrag riskerar höga ambitioner inom lärosätena att ytterligare utöka de administrativa och byråkratiska pålagorna. Sammantaget måste ledningarna lägga betydande kraft på dessa frågor, lärarna och forskarna hinner allt sämre med sina kärnuppdrag och den stödjande personalen jobbar allt mindre med att stödja kärnan och alltmer med administrativa åtaganden.

Utöver ökad uppföljning har detaljstyrningen genom särskilda utbildningssatsningar ökat. Samtidigt som olika statliga utredningar³ talat om vikten av tillitsbaserad styrning har utvecklingen bitvis varit den motsatta inom universitets- och högskolesektorn. Regeringen och riskdagen behöver i ökad utsträckning kunna lita på att lärosätena gör det som behöver göras, utan detaljerade satsningar och ökad statlig kontroll. Relationen mellan statsmakten och lärosätena behöver i ökad utsträckning bygga på tillitsbaserad styrning.

³ Tillitsdelegationen var verksam mellan 2016 till 2020 och lämnade 7 olika rapporter och betänkanden till regeringen, bl.a. Med tillit följer bättre resultat - tillitsbaserad styrning och ledning i staten (SOU 2019:43).

Projektet ska beskriva hur direktstyrning och återrapporteringskrav har utvecklats sedan 1993, vilka konsekvenser det fått för universitet och högskolor samt lämna förslag hur ökad tillit mellan lärosäten och statsmakt kan uppnås.

Precisering av utredningsuppdraget

Syftet med uppdraget är att beskriva hur direktstyrning av och återrapporteringskrav gentemot lärosätena har utvecklats 1993–2022. I uppdraget ingår också att beskriva vilka konsekvenser denna utveckling har fått för universitet och högskolor, och i ett sista skede även presentera alternativa vägar framåt. Dataunderlaget för de olika delarna inhämtas via offentligt tryck (regleringsbrev, regeringsuppdrag, lärosätenas årsrapporter, genomförda statliga utredningar m.m.) och via den forskning som redan pågår om den ökade byråkratiseringen av lärosätena (se t.ex. Ola Agevall & Gunnar Olofsson, Linköpings universitet och Linda Wedlin m.fl. Uppsala universitet). Intervjuer av skilda anställningskategorier på ett urval av lärosäten kommer också att genomföras.

Uppdragets olika delar och tidsplan:

1. Beskrivning av hur direktstyrning och återrapporteringskrav har utvecklats 1993–2022. I denna del kommer såväl regeringens direktstyrning och återrapporteringskrav studeras som den typ av byråkratisering dessa externa krav skapar internt inom lärosätena. Denna del kommer avrapporteras i december 2023. I samband med detta kommer också en plan för den andra undersökningen om byråkratitryckets konsekvenser presenteras.
2. Utvärdering av konsekvenserna av byråkratitrycket kommer att genomföras våren 2024, med avrapportering juni 2024. Denna del kommer vila tungt på fallstudier vid ett antal lärosäten där olika befattningshavare kommer att intervjuas.
3. I samband med att uppdragets andra del avrapporteras kommer följer även en avrapportering av möjliga vägar för att lätta på byråkratin. I denna del kommer alltså olika tänkbara scenarios presenteras för att minska byråkratitrycket både mellan staten och lärosätena och mellan central och lokal nivå inom lärosätena.

Arbetet avrapporteras i form av en eller flera rapporter. Presentationer vid expertgruppens möten och vid seminarier alt. workshops som SUHF anordnar ingår också i uppdraget.

Det är Shirin Ahlbäck Öberg, professor vid Uppsala universitet, med stöd från forskargruppen HERO, som fått uppdraget av SUHF att genomföra detta projekt åt expertgruppen för analys.

Projekt 3: Styrning av utbildningsutbudet

Dimensioneringen av den högre utbildningen styrs av studenternas intresse och arbetsmarknadens behov. Lärosätena gör ständigt revideringar av sitt utbildningsutbud för att svara upp mot ändrade och nya behov. De flesta studenterna vid landets lärosäten är mellan 20 – 24 år när de söker till högre utbildning. Samtidigt är det livslånga lärandet och kompetensutveckling en viktig och naturlig del av de svenska lärosätenas utbildningsutbud. Sverige har redan en, i internationell jämförelse, äldre studentpopulation.

Lärosätenas förmåga att bedriva högkvalitativ utbildning och kunna förse arbetsmarknaden och enskilda individer med relevant kompetens är helt central för samhället. I arbetet med att skapa ett strategiskt och aktuellt utbildningsutbud, hålla högsta kvaliteten och möta en allt större internationell konkurrens behöver den högre utbildningens ekonomiska förutsättningar lyftas fram och belysas. Relationen till andra utbildningsanordnare, som yrkeshögskolan och Folkuniversitetet, bör också vägas in.

I januari 2019 träffades en politisk överenskommelse genom det s.k. januariavtalet vilket resulterade i ändringar av LAS, vilket i sin tur förutsatte nya och förbättrade möjligheter till kompetensutveckling och omställning. Tre promemorior⁴ ligger till grund för propositionen *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* (Prop. 2021/22:176). Beslutet innebär att ett nytt offentligt omställningsstudiestöd har införts. Regeringen har därefter gett samtliga lärosäten i uppdrag att genomlys och rapportera om sitt utbildningsutbud för livslångt lärande och omställning. UKÄ ska ta fram en prognosmodell för det nya omställningsstudiestödet samt sammanställa lärosätenas svar. Materialet och resultatet från detta arbete utgör en viktig utgångspunkt.

Den demografiska utvecklingen visar att antalet ungdomar ökar de kommande åren. Sverige och världen är i början av en ekonomisk lågkonjunktur. Sammantaget resulterar detta i att än fler presumtiva studenter söker sig till högskolorna och konkurrensen om platserna ökar ytterligare. Enligt regeringens beräkningar kan upp mot 44 000 personer omfattas av omställningsutbildningarna varje år och en betydande del av dessa kan söka sig till universitet och högskolor. Olika statistiska scenarier behöver tas fram samt beskrivningar av vilka konsekvenser detta får för lärosätena, presumtiva studenter och samhället.

I dagens resurstilldelningssystem finansieras och avräknas alla utbildning i huvudsak på samma sätt. Utbildningar som inriktar sig på livslångt lärande och kompetensutveckling har som regel en lägre genomströmning. En ökning av denna typ av utbildningar leder därmed till både en ytterligare urgröpning av finansieringen till grundutbildningen samt att det bli än svårare för yngre och personer att kunna få en högre utbildning. Regeringen har gjort en tillfällig riktad satsning på livslångt lärande som kommer att upphöra 2024. Vilka ekonomiska effekter regeringens förslag kommer att få behöver tydliggöras samt en beskrivning av hur en fungerande resurstilldelningsmodell bör se ut.

Projektet ska granska utvecklingen av det ökade uppdraget och förväntningarna på utökad kapacitet för utbildningar för livslångt lärande, omställning och kompetensutveckling. Beskriva vilka möjliga konsekvenser detta får samt föreslå hur en lämplig styr- och resursfördelningsmodell bör se ut.

Precisering av utredningsuppdraget

Uppdraget syftar till att granska styrningen av lärosätenas utbildningsutbud. Med utbildningsutbud avses dimensionering av utbildning; inriktning mot olika utbildningar, fördelning mellan program/fristående kurs, olika distributionsformer (bl.a. via distans) etc.

Projektet ska beskriva vilka styrverktyg regeringen använder för att styra utbildningsutbudet, och vilket utrymme dessa ger för lärosätena att planera sin verksamhet i förhållande till den högre utbildningens övergripande mål.

Projektet ska beskriva konsekvenser av ökade förväntningar på lärosätena att bidra till det livslånga lärandet (inklusive omställning och kompetensutveckling). En utgångspunkt är den demografiska och samhällsekonomiska utvecklingen, en annan är övergripande mål med högre utbildning. I uppdraget ingår att lyfta fram och belysa den högre utbildningens ekonomiska förutsättningar, och vilka ekonomiska konsekvenser olika styrning får för lärosätena. Relationen

⁴ En reformerad arbetsrätt – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:17), Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18) och Grundläggande omställnings- och kompetensstöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:16)

till andra utbildningsanordnare av eftergymnasial utbildning, såsom Yrkeshögskolan, ska beskrivas så att den högre utbildningen unika bidrag i "ekosystemet" för livslångt lärande kan tydliggöras.

Projektet ska presentera förslag på hur en lämplig styr- och resursfördelningsmodell bör se ut, med hänsyn tagen till målen med högre utbildning, studenternas efterfrågan samt arbetsmarknadens och samhällets behov. Utgångspunkt för förslagen tas i Resursutredningen (SOU 2007:81) och Styr- och resursutredningen (SOU 2019:6) samt remissvaren till dessa.

Uppdragets olika delar och tidsplan:

1. Beskrivning av hur målen med högre utbildning och regeringens styrning av utbildningsutbudet har utvecklats över tid. Denna del avrapporteras i december 2023.
 - a. Beskrivning av den högre utbildningens mål såsom de uttrycks i lag och förordning, och i internationella policydokument.
 - b. Kartläggning av vilka styrverktyg regeringen använder för styrning av utbildningsutbudet, och beskrivning av lärosätenas utrymme att utifrån dessa förutsättningar planera och styra mot de övergripande målen för högre utbildning.

Underlag är bl.a. Utredningen om högskolans utbildningsutbud (SOU 2015:70), riksdagstryck, regleringsbrev, lagar och förordningar, Magna Charta.

2. Diskussion om den högre utbildningens roll i "ekosystemet" för livslångt lärande i Sverige. Diskussionen ska visa på den högre utbildningens roll i förhållande till annan eftergymnasial utbildning. Underlag är bl.a. Utredningen om högskolans utbildningsutbud (SOU 2015:70), riksdagstryck, dokument från SUHF, Myndigheten för yrkeshögskolan m.m. Denna del avrapporteras i december 2023.
3. Beskrivning av förväntningar på lärosätena vad gäller livslångt lärande (inkl. omställning och kompetensutveckling). Denna del avrapporteras i mars 2024.
 - a. Övergripande beskrivning av nuvarande utbildningsutbud i termer av grundutbildning och utbildning för livslångt lärande.
 - b. Beskrivning av hur förväntningar på omfattningen av högre utbildning för livslångt lärande ser ut, utifrån den demografiska utvecklingen och politiska målsättningar. Beskrivning av vilka konsekvenser dessa förväntningar kan få för lärosätena (framför allt ekonomiska konsekvenser), presumtiva studenter och samhället. Beskrivningen av konsekvenser presenteras i olika scenarier.

Underlag är bl.a. officiell statistik, riksdagstryck, regleringsbrev och UKÄ:s rapportering om omställningsstudiestödet (2023:2). I denna del kontaktas också UKÄ med anledning av deras uppdrag att utveckla en prognosmodell utifrån behovet av vidareutbildning.

4. Förslag på ändamålsenlig styr- och resursfördelningsmodell. I denna del presenteras hur styrning och resursfördelning kan utformas utifrån målen med högre utbildning, studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens och samhällets behov. Förslagen ska förhålla sig till de övriga tre projekten som genomförs inom SUHF:s expertgrupp för analys 2023–2025 (Ändrad offentligt rättslig organisationsform, Ökad kontroll och ökad byråkratisering samt Ökat beroende av externa bidrag).

Underlag är bl.a. de statliga utredningarna RUT2 (SOU 2007:81) och Strut (SOU 2019:6) inkl. remissvar. Denna del avrapporteras i juni 2024.

5. Ge förslag till fortsatt arbete. I detta ska bl.a. övervägas huruvida examensordningen och tillträdessystemet bör inkluderas i det fortsatta arbetet. Denna del avrapporteras i juni 2024.

Arbetet avrapporteras i form av rapporter till Expertgruppen för analys. Presentationer vid expertgruppens möten och vid seminarier alt. workshops som SUHF anordnar ingår också i uppdraget.

Det är Ingeborg Amnéus, utredare vid Uppsala universitet, som har fått uppdraget av SUHF att genomföra detta projekt åt expertgruppen för analys.

Projekt 4: Ökat beroende av externa bidrag för forskning och forskarutbildning

Universitet och högskolor är i allt större utsträckning beroende av externa medel och externa aktörer för att klara av sin forskning och forskarutbildning. I en internationell jämförelse är de svenska lärosätena anmärkningsvärt beroende av externa bidrag. Det direkta basanslaget till forskning vid lärosätena har relativt sett minskat under en längre tid. Närmare 60 procent av forskningsmedlen vid lärosätena kommer från externa finansiärer.

Andelen externfinansiering påverkar lärosätenas möjligheter att göra egna strategiska val, kunna ta ett långsiktigt och mer strategiskt arbetsgivaransvar, skapa attraktiva karriärvägar för yngre forskare samt bedriva grundforskning. Allt större andel av basanslaget går till att samfinansiera externa projekt. Forskningens inriktning utformas även alltmer för att optimera chanserna att få externa bidrag. Det behöver klargöras vilka effekter den växande andelen externa bidrag får för lärosätena.

De statliga forskningsråden har fått en allt större andel av de statliga medlen till forskning. I den senaste forskningspropositionen, Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige (prop. 2020/21:60), gick 75 procent av de nya medlen till forskningsråden. Regeringens styrning av hur rådets medel ska användas har också ökat i de senaste forskningspolitiska propositionerna. Vilka konsekvenser detta leder till för råden och lärosätena behöver belysas.

Regeringen har utsett en särskild utredare som ska se över den statliga organisationen för extern forsknings- och innovationsforskning (dir. 2022:85). Syftet med översynen av de statliga forskningsråden är att säkerställa att dessa organisationer arbetar ändamålsenligt och effektivt stödjer forskning och innovation av hög kvalitet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2023. Utredningen kommer troligen att skickas ut på remiss och därefter bli en viktig del i nästa forskningspolitiska proposition.

Precisering av utredningsuppdraget

Projektet om ökat beroende av externa bidrag för forskning och forskarutbildning ska granska hur utvecklingen av den externa finansieringen har sett ut och vilka konsekvenser utvecklingen har för universiteten och högskolorna. Här ingår att beskriva och analysera effekterna av lärosätenas beroende av externa bidrag samt att belysa konsekvenserna av regeringens ökade styrning av hur forskningsmedlen ska användas.

Projektet ska därtill formulera ställningstaganden rörande utformningen av systemet för forskningsfinansiering. Ställningstaganden ska utgå dels från behovet av långsiktighet och kontinuitet, dels från en väl avvägd balans mellan de olika finansieringsformerna.

Uppdragets olika delar och tidsplan:

- 1) Delrapport (A) innefattar en deskriptiv studie av utvecklingen av den externa finansieringen inom högskolesektorn. Delrapporten ska ge en fördjupad förståelse för den externa finansieringens effekter och organisation över tid. Underlag utgörs bl.a. av tidi-

gare forskning, betänkanden, regeringsuppdrag och riksdagstryck. Delrapport (A) avrapporteras den 31 januari 2024.

- 2) Delrapport (B) innehåller en analys av vilka konsekvenser beroendet av externa bidrag har för lärosätena och för lärarna. Delrapporten ska kunna fungera som diskussionsunderlag och grund för SUHF:s ställningstaganden i frågor om externfinansiering. Delrapporten ska även kunna utgöra basis för ställningstaganden rörande de förslag som presenteras i Forskningsfinansieringsutredningens (U 2022:06) betänkande den 30 september. En första version av delrapport (B) lämnas inför expertgruppens sista möte i juni 2024, varefter projektet slutrapporteras den 31 augusti.

Arbetet avrapporteras i form av rapporter till Expertgruppen för analys. Arbetet ska förhålla sig till expertgruppens övriga delprojekt. I uppdraget ingår också presentationer vid expertgruppens möten och vid SUHF:s seminarier/workshops.

Det är Ulrika Bjare, utredare vid Stockholm universitet, och Pam Fredman, f.d. rektor vid Göteborgs universitet, som har fått uppdraget av SUHF att genomföra detta projekt åt expertgruppen för analys.

Förslag till ställningstagande av förbunds församlingen om akademisk frihet och autonomi

Inledning

SUHF har under en längre tid visat på behovet av att den akademiska friheten tillvaratas och respekteras och att lärosätenas autonomi tydliggörs och ökar. Detta har gjorts genom särskilda ställningstaganden, i uppmaningar till regeringen, inbakat i remissvar och i olika former av rapporter och skrifter. Grundanslaget har hela tiden varit det samma – att den akademiska friheten är helt grundläggande för lärosätena och att autonomi i förhållande till statsmakten behöver öka. En allt viktigare utgångspunkt är även att en öppen och levande demokrati är sammankopplad med och beroende av den akademiska friheten.

När Expertgruppen för analys bildades var behovet av ökad autonomi ett av de särskilt utpekade områdena. Utgångspunkten var att den akademiska friheten och autonomi behöver stärkas och att lärosätena behöver få en styrning och en organisationsform som bättre svarar mot verksamhetens förutsättningar och behov. Expertgruppen fick av förbunds församlingen i uppdrag att särskilt ta fram argument för en ny och förändrad offentligrättslig organisationsform.

Som ett led i detta arbete presenterades skriften *Akademisk frihet och institutionell autonomi* (Ekberg, 2023) vid ett seminarium i Almedalen. Denna skrift menar att den akademiska friheten bygger på att lärosätena är autonoma i förhållande till statsmakten. Självständiga lärosäten gynnar även Sverige som kunskapsnation och är ett viktigt värn för demokratin. En tydliggjord institutionell autonomi förutsätter ändringar i lagen och kan därutöver förstärkas genom en ny typ av organisationsform för lärosätena.

Regeringen och ansvarig minister har på olika sätt responderat positivt på vikten av att den akademiska friheten respekteras samt behovet av ökad autonomi för lärosätena. Samtidigt har flera åtgärder och beslut tagits som negativt påverkat lärosätenas självständighet och akademiska frihet. Detta har gjorts genom att bland annat förkorta styrelsernas mandatperiod och att med ytterst kort varsel dra in medel till utvecklingsforskning.

Akademisk frihet och autonomi i centrumⁱ

Akademisk frihet är en förutsättning för att lärosäten ska kunna utföra sina uppdrag med kvalitet och trovärdighet. Det fria och oberoende sökandet efter och förmedlandet av kunskap är en grundläggande utgångspunkt för lärosätena. Akademisk frihet består av flera delar som förstärker varandra. I sin kärna omfattar akademisk frihet såväl forskning som högre utbildning samt institutionell autonomi. Universitet och högskolors självbestämmande har som syfte att säkerställa att forskningen och utbildningen är fri från otillbörlig styrning och fritt kan generera och sprida kunskap.

Det var under 70-talet som nästan alla lärosäten inordnades i samlingsbegreppet högskolan och blev förvaltningsmyndigheter. Innan dess fanns ett antal olika typer av organisationsformer. Att vara förvaltningsmyndighet och därmed en del av staten gör lärosätena öppna för politisk styrning. Genom att de statliga lärosätena är förvaltningsmyndigheter har de heller ingen egen rättskapacitet och får därmed inte ingå avtal på egen hand. I ett internationellt perspektiv är det mycket ovanligt att universitet och högskolor är myndigheter direkt under staten och saknar egen rättskapacitet.

Bestämmelser om skydd för forskningens frihet har funnits inskrivet i högskolelagen sedan den trädde i kraft 1993. Sedan 2011 är forskningens frihet även skyddad genom grundlagen. Även om den högre utbildningen omfattas av den akademiska friheten är den inte tydligt reglerat och skyddad av lag. Sedan den första juli 2021 anges det i högskolelagen att den akademiska friheten ska främjas och värnas. Lagen pekar ut lärosätenas ansvar, men definierar inte vilket ansvar regeringsmakten har för att stärka och skydda den akademiska friheten.

Den akademiska friheten är ett gemensamt ansvar

Akademisk frihet kräver ett akademiskt ansvar. Akademiskt ansvar handlar om att de som är involverade i akademisk verksamhet har en uppgift att säkerställa att deras arbete är vetenskapligt korrekt och etiskt hållbart. I det akademiska ansvaret ligger även lärosätenas relation till det omgivande samhället och ansvar att upprätthålla allmänhetens förtroende för akademisk forskning och utbildning.

Samtidigt som det fria kunskapssökandet och förmedlandet av kunskap är kärnan i lärosätenas väsen så finns alltid krav på att utbildningen och forskningen ska komma samhället till gagn. Det finns en förväntan att lärosäten utbildar för en mängd funktioner i vårt samhälle och att arbetsmarknadens behov av kompetens tillgodoses. Forskningen behöver lösa konkreta problem och stödja samhällets och näringslivets behov av kunskap och utveckling. Inom ramen för den akademiska friheten behöver lärosätena ta hänsyn till och väga in regeringens och det omgivande samhällets behov och förväntningar.

Lärosätena själva har ett betydande eget ansvar i att värna och främja den akademiska friheten. Det är avgörande att inom lärosätet hitta en funktionell balans mellan individers, grupper och ledningsstrukturers rättigheter och befogenheter. Lärosätena måste ha strukturer som klarar av att både stödja lärare och forskares frihet och samtidigt kunna fatta strategiska beslut. Alla inom akademin har ett ansvar för att bidra till en fungerande balans mellan olika önskningar, viljor och behov.

Lärosätenas behov av konstitutionellt skydd

Universiteten och högskolornas verksamhet utgör en viktig grund för den demokratiska utvecklingen. Demokratien kan aldrig tas för given, den måste ständigt odlas och värnas. Både demokratin och den akademiska friheten är hotad i vår värld. Academic Freedom Index, som årligen följer upp graden av akademisk frihet i världen, visar att den akademiska friheten har minskat under det senaste decenniet.ⁱⁱ EU-parlamentet publicerade tidigare i år en rapport som lyfter fram att den akademiska friheten även i allt större utsträckning är hotad inom EU.ⁱⁱⁱ

Den akademiska friheten har länge setts som en självklarhet i många europeiska länder. Men insikten att den akademiska friheten även är satt under press i länder med väletablerade demokratiska system har blivit alltmer vanlig. EU har i allt tydligare ordalag lyft fram vikten av att den akademiska friheten tillvaratas och skyddas. Inte minst pekar EU på vikten av att den akademiska friheten bygger på en institutionell autonomi för lärosätena. Samtidigt visar flera internationella jämförelser att de svenska lärosätena har en låg nivå av autonomi i jämförelse med andra länder i Europa.^{iv}

Den svenska regeringen har tidigare hävdade att det är staten som garanterar den akademiska friheten.^v Ett sådant synsätt innebär att frihet och autonomi uppstår om regeringen själv inte tar ett steg tillbaka. I ett sådant system finns självständighet så länge regeringen tillåter det. Men den akademiska friheten kan inte bara byggas på statens välvilja. En fungerande och hållbar frihet och autonomi definieras och säkerställs genom lag. Så ser det ut i andra demokratiska länder och så behöver det även se ut i Sverige.

I Sverige finns organisationer och myndigheter som på olika sätt ses som särskilt skyddsvärda. I Sverige skyddas domstolarna av grundlagen. Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio och deras roll som public service-bolag skyddas även i särskild ordning i grundlagen. Riksrevisionen är en myndighet som placerats direkt under riksdagen och vars oberoende regleras i lag. Riksbanken är skyddad från politisk påtryckning genom lag.

Genom att på olika sätt skydda organisationer och myndigheter från direkt politisk styrning stärks grundläggande funktioner i vårt samhälle. Inte minst skyddas vitala funktioner som främjar och utvecklar en öppen demokrati. Lärosäten behöver i ökad utsträckning ses som särskilt skyddsvärda organisationer i vårt samhälle.

Förslag till ställningstagande

Förutsättningarna för den akademiska friheten samt lärosätenas självbestämmande avgörs av hur relationen mellan staten och lärosätena är utformad och reglerad. Detta skydd definieras ytterst genom lagar. Av grundlagen framgår att forskningens frihet är skyddad enligt bestämmelser som meddelas i lag. Regering och riksdag behöver skapa lagar som även garanterar och understödjer den akademiska friheten vilken, utöver forskningen även inkluderar den högre utbildningen och lärosätenas institutionella autonomi.

SUHF anser:

- Att det i grundlagen (regeringsformen) som en allmän princip ska fastställas att den akademiska friheten ska skyddas, värnas och främjas.
- Att det i grundlagen ska framgå att den akademiska friheten omfattar såväl forskningen som den högre utbildningen samt lärosätenas rätt till autonomi och ska skyddas enligt bestämmelser som meddelas i lag.
- Att förändringar i högskolelagen genomförs som närmare definierar den akademiska friheten som omfattar såväl forskningen som den högre utbildningen samt lärosätenas autonomi.

Den faktiska och reella akademiska friheten avgörs i hög grad av hur staten väljer att styra, fördela medel och följa upp. Det räcker inte med tillägg och ändringar i lagar. För att säkerställa den akademiska friheten samt lärosätenas autonomi krävs även goda ekonomiska förutsättningar och en funktionell styrning och återrapportering.

SUHF anser:

- Att regeringen behöver tillse att anslagen till och styrningen och kontrollen av lärosätenas verksamhet utformas och tillämpas så att den akademiska friheten främjas och att lärosätenas autonomi respekteras.

Alla lagändringar och förändringar av mer övergripande styrsystem behöver först behandlas av en statlig offentlig utredning. Efter en remissbehandling kan regeringen presentera förslag i en proposition för behandling av riksdagen. Ändringar av grundlagen behöver ha god framförhållning och bygga på ett fullgott underlag.

SUHF anser:

- Att regeringen bör tillsätta en statlig utredning med uppdrag att lämna förslag som leder till att den akademiska friheten kan säkerställas och att lärosätenas autonomi kan tydliggöras.

I direktivet bör följande uppdrag ingå:

- Att lämna förslag hur lärosätena kan organiseras och styras för att säkerställa den akademiska friheten som inbegriper både forskning och högre utbildning samt öka den institutionella autonomin.
- Att ta fram analyser och förslag som kan fungera som underlag till en grundlagsutredning med målet att fastställa den akademiska friheten som allmän princip i regeringsformen samt att tydliggöra att även den högre utbildningen inkluderas och att lärosätenas autonomi kan skyddas i den samma.
- Att utreda fördelar och nackdelar med att ge lärosätena egen rättskapacitet och lämna förslag på hur en anpassad och autonom organisationsform kan utformas för lärosätena.
- Utreda och lämna förslag på hur utnämningmakten och utnämningsprocessen för styrelser och rektorer kan utformas för att uppnå ökad autonomi.
- Utreda hur styrning och kontroll kan se ut för att uppnå både tillförlitlig uppföljning och en ökad nivå av autonomi.

- Utredda hur den ekonomiska styrningen av den högre utbildningen och forskningen kan utformas för att säkerställa den akademiska friheten och en ökad autonomi.

ⁱ Texten kommer i huvudsak från skriften *Akademisk frihet och institutionell autonomi*, Ekberg, T (2023)

ⁱⁱ Varieties of Democracy Institute (2022). Academic Freedom Index.

ⁱⁱⁱ Europaparlamentet (2023). *State of play of academic freedom in the EU Member States*. Overview of de facto trends and developments.

^{iv} EUA, Autonomy Scorecard 2023 & Karran, T. m fl (2017). *Measuring academic freedom in Europe: a criterion referenced approach*. Policy Reviews in Higher Education.

^v Prop. 1996/97:141

Almedalen 2024

Dokument

--

Förslag

Förbundsårsamlingen beslutar om förbundets deltagande under Almedalsveckan 2024 och uppdrar åt styrelsen att effektuera i enlighet med diskussionen.

Bakgrund

Efter pandemiuppehållet har SUHF deltagit i Almedalsveckorna 2022 och 2023, efter diskussioner i förbundsårsamlingen. Styrelsen har i samband med utvärderingen av årets medverkan beslutat att föreslå förbundsårsamlingen att SUHF ska vara på plats under Almedalsveckan 2024.

Tidpunkten och längden för Almedalsveckan har ändrats efter pandemin. På hemsidan anges att föreslagna datum för Almedalsveckan 2024 är från tisdagen den 25 juni till fredagen den 28 juni. Beslut om datum samt fördelning av partiernas taltider fattas den 31 oktober.

Förbundsårsamlingen diskuterar och beslutar om SUHF ska delta under Almedalsveckan 2024 och då genomföra ett antal seminarier – och en rektorsmiddag – för att samla högskolesektorn och dess intressenter.

SUHF och kommunikation

Dokument

- Beskrivning av arbetsfördelning inom SUHF, reviderad
- Kommunikationsarbete i samband med lansering av SUHF:s rapporter och rekommendationer, promemoria

Förslag

Förbunds församlingen tar del av uppföljning av styrelsens översyn av förbundets kommunikationsarbete.

Bakgrund

Frågan om hur SUHF kommunicerar internt och med externa parter har lyfts i styrelsen vid flera tillfällen under de senaste åren. Styrelsen beslutade därför i januari att förbundet skulle göra en översyn av hur kommunikationsansvaret bör fördelas, hur detta kan förtydligas och utvecklas. På presidiets uppdrag engagerades en extern aktör, *New Republic*, för att diskutera möjliga vägval för kunskapsutbyte i organiserade former. Kommunikationen inom SUHF har även varit uppe för diskussion under direktörmötet i mars. Utgångspunkterna för arbetet har varit att utgå från SUHF:s aktuella organisation och finansiering.

Vid workshopen med *New Republic* diskuterades bland annat syftet med SUHF:s kommunikation. Följande två huvudområden identifierades:

1. *Kommunikation som är avgörande för SUHF:s grunduppdrag att fungera som gemensam arena för diskussioner och åtgärder.* Syftet är att främja samråd och samverkan mellan universitet och högskolor och att agera i frågor av gemensamt intresse (enligt stadgarna). Kommunikationen utformas olika beroende på målgrupp, frågans karaktär och aktuell fas av beredningen. Utöver samordning och samverkan i sakfrågor och processer innefattar detta även påverkansarbete. Antingen sker det direkt genom SUHF:s verksamhet eller indirekt genom att SUHF:s arbete ger lärosätena själva större möjlighet att påverka via sina egna kanaler.
2. *Kommunikation med avsikt att öka kunskapen om och förståelse för högskolesektorns uppdrag, organisation och styrning.* Detta kan vara riktat internt till lärosätenas medarbetare och chefer, men ofta även externt till alla de intressenter och beslutsfattare som lärosätena interagerar med.

Man gick även igenom de kanaler som SUHF idag använder och begrundade ett flertal aktiviteter och åtgärder som ofta används i andra organisationer.

Vid direktörmötet den 15 mars, där både universitets- och högskoledirektörer deltog, avsattes tid för gruppsamtal och diskussion i plenum kring SUHF och kommunikation. Sammanfattningsvis fanns det inga tydliga önskemål om utökad information på förvaltningschefsnivån. De direktörer som kontrollerat i sina organisationer rapporterade att de

olika administrativa funktionerna upplevde sig välinformerade inom sina ansvarsområden. Man betonade att det var viktigt att introducera nya förvaltningschefer om SUHF:s verksamhet och särskilt hur grupper och bemanning av dessa fungerar.

Vid styrelsemötet den 21 juni 2023 menade styrelsen att då förbundet valt en organisationsform och arbetssätt som alltid ställer lärosätena i centrum och drar nytta av lärosätenas resurser, vilket innebär ett kansli som fokuserar på sakfrågorna, utan egna kommunikatörer, att rektorer och förvaltningschefer förväntas sprida information om SUHF vid sina respektive lärosäten. Vidare har expert- och arbetsgrupperna ansvar för kontakt med relevanta aktörer, nätverk och organisationer.

Vidare beslutade styrelsen att (vidtagna åtgärder har lagts till med gulmarkering):

Att SUHF

1. överväger om några skrivningar om hur förbundet tänker kring kommunikation lyfts in i dokumentet *Arbetsfördelning inom SUHF*, alternativt i verksamhetsplanens fasta beskrivningar.

En revidering av dokumentet *Arbetsfördelning inom SUHF* har beslutats av styrelsen den 29 september 2023. Se bilaga.

2. fortsätter implementeringen av uppdragen till grupperna om ansvar för kommunikation; styrelsen följer upp att det görs – kanske i mallen för avrapportering

En mall för gruppernas avrapportering har utarbetats, i denna ingår att beskriva vilka gäster gruppen har haft, dialoger som har förts, konferenser som har genomförts, mm.

3. överväger om gruppernas arbete i större utsträckning kan utgöra underlag för att starkare kunna driva en gemensam politisk agenda

Arbetet har inletts.

4. etablerar verksamhet på LinkedIn på prov, huvudsakligen för information om de evenemang vi anordnar, uttalanden i olika former och länkar till nya rapporter

SUHF finns numera på LinkedIn. Viss aktivitet har kommit igång.

5. permanentar introduktionsmöten för nya förvaltningschefer

Generalsekreteraren bjuder in nya förvaltningschefer till introduktionsmöten.

6. fortsätter att genomföra introduktions- och inspirationskonferenser för interna målgrupper, ledarprogrammen och generalsekreterarens informationsbrev samt presentation av sektorn för externa intressenter

Detta görs i stor utsträckning.

7. provar en mer utvecklad form av lansering av rapporter eller rekommendationer, där så är lämpligt.

En beskrivning av kommunikationsarbete i samband med lansering av SUHF:s rapporter och rekommendationer har utarbetats. Se bilaga.

Beskrivning av arbetsfördelning inom Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)

Detta dokument beskriver Sveriges universitets och högskoleförbunds (SUHF) övergripande organisation och arbetssätt samt visst beslutsfattande. Syftet är att utifrån SUHF:s stadgar och praxis klargöra förbundets arbetssätt. Stadgarna finns som bilaga.

Övergripande organisation

SUHF bildades 1995 genom beslut om samverkan mellan dåvarande Svenska akademiska rektorskonferensen (SAR) och De nya högskolornas rektorskonvent (NHR). Stadgar antogs den 8 juni 1995. Smärre justeringar har gjorts genom åren. Den senaste versionen är reviderad av styrelsen och gäller från den 1 januari 2020.

I stadgarna anges förbundets syfte. Där beskrivs utseende av och övergripande uppdrag för Förbunds församlingen, styrelsen och kansliet.

Förbunds församlingen är högsta beslutande organ. Den är ett forum för diskussion och beslut i övergripande frågor. Förbunds församlingen beslutar om medlemskap, budget, medlemsavgift, verksamhetsinriktning, verksamhetsberättelse och redovisningen av förbundets ekonomiska förhållanden.

Förbunds församlingen sammanträder minst en gång varje halvår efter kallelse av ordförande. Förbunds församlingen ska sammanträda om minst åtta medlemmar begär det. Förbunds församlingen kan med två tredjedelar avgivna röster besluta att den behandlar ett ärende som inte beretts av styrelsen.

Styrelsen bereder alla ärenden som ska behandlas av förbunds församlingen. Styrelsen beslutar i frågor som fortlöpande kräver förbundets ställningstagande. När så sker ska styrelsen i viktiga frågor inhämta synpunkter från medlemmarna.

Styrelsen är beslutsför när mer än hälften av ledamöterna är närvarande, varvid ordföranden eller – vid förfall för ordföranden – vice ordförande är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har den som är ordförande vid sammanträdet utslagsröst.

Stadgarna reglerar att styrelsen kan inrätta utskott/expertgrupper som varaktigt bereder frågor och arbetsgrupper för tidsbegränsade uppgifter.

Presidiet – ordförande, vice ordförande och generalsekreterare – hanterar löpande frågor samt fattar beslut efter uppdrag från styrelsen och i vissa fall då ärendet bedöms vara sådant, att tiden inte tillåter involvering av hela styrelsen eller att ärendet är av sådan art att presidiet självt kan göra en rimlig bedömning.

Presidiet nämns inte i stadgarna, men har skapats för att kunna hantera det löpande arbetet inom förbundet.

Presidiet har regelbundna avstämningar, under terminstid vanligen veckovis. Presidiet diskuterar då den löpande verksamheten, beslutar om utseende av vissa personer, förbereder styrelseärenden samt slutför ärenden på uppdrag av styrelsen.

Kansliet bereder ärenden för förbunds församlingen, styrelsen och presidiet samt samordnar verksamheten inom förbundet.

Generalsekreteraren leder och fördelar arbetet inom kansliet. Generalsekreteraren sköter den löpande förvaltningen enligt förbunds församlingens och styrelsens anvisningar och riktlinjer. Generalsekreteraren företräder då inom sitt uppdrag medlemmarna.

Arbetssätt

Vid förbunds församlingens möte i oktober beslutas om verksamhetsplan. Denna ligger till grund för arbetet för kommande år.

Styrelsen ansvarar under året för att arbete sker i enlighet med verksamhetsplanen. Vid förbunds församlingens möte i mars redovisas en verksamhetsberättelse avseende det gångna årets verksamhet.

Styrelsen sammanträder normalt åtta gånger per år. Möten kan vara i form av datormöten eller fysiska heldagsmöten. Ett möte genomförs i form av internat.

Inför styrelsemöten skickas handlingarna ut cirka en vecka före mötet. Inför förbunds församling skickas handlingarna cirka två veckor före mötet. Handlingar till förbunds församlingen bereds av styrelsen.

Vad gäller förbundets kommunikationsarbete så har förbundet valt en organisationsform och arbetssätt som alltid ställer lärosätena i centrum och drar nytta av lärosätenas resurser. Det har resulterat i ett litet kansli som fokuserar på sakfrågorna, utan egna kommunikatörer. Rektorer och förvaltningschefer förväntas sprida information om SUHF vid sina respektive lärosäten. Vidare har expert- och arbetsgrupperna ansvar för kontakt med relevanta aktörer, nätverk och organisationer.

Arbetsgrupper

SUHF har två typer av arbetande grupper: Expertgrupper och arbetsgrupper. Expertgrupperna är mer långsiktiga, medan arbetsgrupperna är mer tillfälliga, skapade för att arbeta med en specifik fråga eller projekt under en kortare period.

Expertgrupper agerar inom sina respektive områden genom att samla underlag, bearbeta detta och lämna förslag på åtgärder. Grupperna kan också anordna konferenser och seminarier samt föreslå rekommendationer, skrivelser etc. Expertgrupperna redovisar kort sin verksamhet till styrelsen i slutet av mandatperioden. Vid mandatperiodens slut ska expertgruppen värdera sin syn på behovet av ett fortsatt uppdrag.

Arbetsgrupper har ett specifikt uppdrag som redovisas vid den tidpunkt och på det sätt uppdraget anger.

I uppdraget för expert- och arbetsgrupperna ingår att vid behov redovisa arbetet till presidiet/styrelsen och vid förbunds församlingar. En slutrapport lämnas till styrelsen i slutet av mandatperioden. Uppdraget innefattar även att kommunicera gruppens arbete med berörda lärosätesfunktioner, relevanta nätverk, myndigheter och andra intressenter.

Kansliets medarbetare är delaktiga i förbundets expert- och arbetsgrupper. Deras roll är primärt att vara en länk mellan styrelsen och gruppen. Det kan inkludera att vara gruppen behjälplig i kontakt med myndigheter och andra intressenter. Varje grupp är dock själv ansvarig att kalla till möte, dagordning och minnesanteckningar och andra praktiska frågor i samband med möten och andra arrangemang som gruppen genomför. Varje grupp ska utse en verkställande ledamot med ansvar för att samordna detta arbete och följa upp de beslut som fattats.

Principer vid sammansättning av SUHF:s expertgrupper

SUHF:s expertgrupper är grupper som under längre tid arbetar inom ett visst område. Mandatperioden för SUHF:s expertgrupper är 2 år. Normalt kan man vara ledamot i 2 + 2 år men både förnyelse och kontinuitet behöver beaktas inför en ny mandatperiod.

Expertgrupper bör ha en sammansättning som speglar bredden av SUHF:s medlemslärosäten. Detta innebär att både breddlärosäten och speciallärosäten, inkluderande konstnärliga lärosäten, bör vara representerade. Vid sammansättningen bör en jämn könsfördelning eftersträvas och den geografiska spridning som ledamöternas lärosäten representerar bör beaktas.

För att säkerställa ett lärosätesperspektiv ska personer på högsta ledningsnivå ingå i expertgruppen. Normalt ingår en eller flera förvaltningschefer för att kunna bedöma förvaltningsmässiga konsekvenser. Vanligtvis behövs även experter inom det område som expertgruppen ansvarar för liksom en studentrepresentant.

Det är SUHF:s styrelse (ofta delegerat till presidiet) som fattar beslut om sammansättning och uppdrag.

Visst beslutsfattande

Enligt förbundets stadgar ska följande beslut tas av förbunds församlingen:

1. Verksamhetsplan
2. Verksamhetsberättelse
3. Medlemskap
4. Redovisningen av förbundets ekonomiska förhållande

Därutöver fattar förbunds församlingen beslut om:

5. Vissa rekommendationer

När det gäller andra typer av beslut är följande hantering den normala:

Styrelsen fattar beslut om:

1. Ledamöter i arbetsgrupper
2. Ledamöter i referensgrupper
3. Ledamöter i externa organ, där SUHF har rätt att nominera
4. Uppdrag till arbetsgrupper
5. Remissvar
6. Rekommendationer
7. I vilka frågor förbundet uttalar sig. Det ska göras i enlighet med SUHF:s policy för uttalanden, se bilaga.

Presidiet fattar beslut efter uppdrag från styrelsen samt i vissa av ovanstående ärenden som bedöms vara sådant att tiden inte tillåter involvering av hela styrelsen eller att ärendet är av sådan art att presidiet självt kan göra en rimlig bedömning.

Generalsekreteraren fattar beslut i frågor rörande kansliet samt expedierar presidiebeslut. I vissa rutinärenden kan beslut fattas av generalsekreteraren utan hela presidiets inblandning.

För att hålla lärosätenas/medlemmarnas hantering av SUHF-ärenden på en rimlig nivå, så görs en hel del utseende av ledamöter etc. utan att det föregås av en nomineringsprocedur som involverar alla.

För remissvar övervägs följande alternativ av presidiet:

1. Låta bli att svara
2. Svara baserat på ställningstaganden som redan gjorts
3. Svara baserat på synpunkter från en expertgrupp inom SUHF eller någon gruppering utanför SUHF, exempelvis lärarutbildningskonventet
4. Tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett svar.

Bilagor

Bilaga 1. Policy för uttalande (fastställt av förbunds församlingen november 2020, per capsulam)

SUHF uttalar sig i frågor där medlemmarna stödjer gemensamma ståndpunkter, exempelvis genom manifest, ställningstaganden, rekommendationer, remissvar eller inspel. Förbundet är restriktivt med andra uttalanden. I första hand är det lärosätena själva som uttalar sig i olika frågor. I de fall SUHF uttalar sig, gäller det frågor som är av principiell vikt för akademien och lärosätena. Förbundet uttalar sig endast i undantagsfall när det gäller enskilda individer.

Kommunikationsarbete i samband med lansering av SUHF:s rapporter och rekommendationer

Bakgrund

SUHF:s styrelse har vid flera möten¹ diskuterat vikten av att det arbete som utförs inom förbundet också kommuniceras ut till medlemslärosätena samt till externa samarbetspartner och andra berörda. En viktig del av förbundets arbete utförs inom expert- och arbetsgrupperna. Ett arbete som ofta har pågått under lång tid inom ett visst område, leder i många fall fram till en rapport och/eller en rekommendation. Erfarenheten visar att den nya rapporten eller rekommendationen inte alltid sprids så brett som vore önskvärt och som arbetet förtjänar. Det når helt enkelt inte alltid ut till alla som skulle kunna ha nytta av det. SUHF:s styrelse har därför föreslagit att en mer utvecklad form av lansering av rapporter och rekommendationer prövas och förbundets kansli har fått i uppdrag att ta fram ett förslag.

Nedan beskrivs ett sätt att nå det önskade med hjälp av webinarium. Fysiska samråd, enkäter, etc är andra vägar.

Exempel – förankring med hjälp av webinarium

När en arbetsgrupp börjar bli klar med ett första utkast till en rapport eller en rekommendation så bjuder man in intressenter till ett webinarium: *Webinarium för synpunkter på XXX*. Alternativt kan man kalla webinariet för *synpunktsinhämtning*, *rådslag* eller *konsultation*. Inbjudan kan gå ut brett till medlemslärosäten, SFS, UHR, UKÄ, SULF, Regeringskansliet, SKR, Sv. Näringsliv, etc. – målgruppen beror på frågans art. Webinariet bör planeras tillsammans med SUHF:s kansli som kan hjälpa till med vissa praktiska delar.

Under webinariet presenterar någon i arbetsgruppen den nya rapporten eller rekommendationen. Med fördel kan man låta en panel diskutera arbetet och därefter öppna upp för kommentarer. De mottagna kommentarerna tas med i slutförandet.

När rapporten eller rekommendationen är färdig, och i förekommande fall beslutad av SUHF:s styrelse eller förbunds församling, så kan den med fördel presenteras vid ett webinarium: *Lansering av XXX* eller *Rapportsläpp av XXX*. Även i detta fall bör webinariet planeras tillsammans med SUHF:s kansli.

Som tumregel bör webinarierna vara 60 – 90 minuter långa. Genom att inte göra dem onödigt långa blir det möjligt för många att delta, samtidigt som den tiden bör räcka till för att få fram viktiga synpunkter.

¹ Frågan om förbundets kommunikation behandlades exempelvis vid styrelsemötena den 17 januari och den 21 juni 2023.